EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 13. märtsil 1974
Nr. 20 (3908) **16. aastakäik**

Segased teated K. PÄTSI elu lõpu kohta

Nagu kogu maailmas Eesti Vabariigi aastapäeva ja Pätsi 100-a. juubeli aktustel rõhutati, on suure eesti riigimehe saatus lõplikult selgitamata. Venelased ei anna aru oma ohvrite kohta, olgu need siis vöörad või omad. Kodumaal liigub terve rida kuuldusi viimase presidendi surma ümber – ühelt poolt on siia Rootsi ulatunud informatsioone, et ta pärast ekslikku kodumaale toomist ja Jämejala-vahejuhtumit likvideeriti ja maeti kodumaal, ühe teise informatsiooni järele viidi ta Novgorodi.

See viimane informatsioon on isegi nii täpne, et selles esmakordselt on umbkaudu määratud ka Konstantin Pätsi surma kuupäev: ta lahkunud 82 aasta vanaduses 8. või 10. oktoobril 1956, seega peaaegu aasta pärast Jämejalast Venemaale tagasiküüditamist, mis toimus detsembris 1955. Surma peetud nii tähtsaks Tallinnas, et surnut käinud "identifitseerimas" Tallinnast eriline parteikomisjon.

Muide käinud selline komisjon ka Jämejalal, kui Konstantin Päts sinna toodi ja algas rahva suur huvi tema vastu. Sellesse kuulunud kolm meest – 2 eestlast, kes esinenud väga jõhkralt ja 1 venelane, kes olnud tagasihoidlikum. Need "delegaadid" ajanud presidendiga juttu.

Mis puutub Konstantin Pätsi seisundisse sel hetkel, siis olevat ta olnud selge peaga ja võinud jatkuvalt tsiteerida voolavalt nooruses õpitud ladina tekste.

Kõigile nendele üksikasjadele vaatamata jääb ikkagi selgitamata, k u i d a s ja millal Konstantin Päts tegelikult suri. Okupandid on märkinud teatavsti tema surmaaasta 1956-ndale aastale.

Eesti Päev USA-s

Rida USA osariike, linnu ja maakondi kuulutas 24. veebruari eriproklamatsiooniga "Eesti Vabariigi päevaks".

Näiteks andsid eriproklamatsioone välja Connecticuti kuberner Thomas Meskill, New Yorgi osariigi kuberner Rockefeller jne.

Proklamatsioonide allakirjutamised olid pidulikud ja neist kutsuti osa võtma ka kohalike eesti organisatsioonide esindajad.

Meie pildil kirjutab proklamatsioonile alla Long Islandi Suffolki maakonna ülem John Kelin. Seisavad vasakult Aleksander Hanson, Sirje Sokk, Alvi Hanson, Galina Pass ja Eduard Ojandu.

Vilma Akel surnud

Stockholmis suri haiglas 7. märtsil 67 a. vanuses pr. Vilma Akel, end. Eesti välisministri, riigivanema ja Stockholmi-saadiku dr. Friedrich Akeli tütar.

Noor rootsi piiblikuller tabati Moskvas

Üks 21-aastane rootsi noor, kes on avaldanud soovi jääda anonüümseks, paljastati Moskva lennuväljal n.n. piiblikullerina. Ta püüdis N. Liitu toimetada umbes 30 piiblit ja muud venekeelset vaimulikku kirjandust. KGB kuulas teda kaheksa tunni jooksul üle, ähvardades pidevalt, et ta kunagi ei saa enam Rootsi tagasi pöörduda.

Lõpuks siiski lasti tal välja magda ja toimetati siis Rootsi sõitvale lennukile. Nagu noorukist piiblismugeldaja on tagasijõudmisel oma ajutises peatuskohas Eskilstunas seletanud ajakirjanikele, ei kavatse ta oma missioonist loobuda.

Kuigi tal nüüd on N. Liidu uksed alaliseks suletud, leidub teisi kommunistlikke maid kuhu tema ja teised usklikud kavatsevad piibleid toimetada.

Paljudel on õnnestunud vaimulikku kirjandust sisse viia siiski ka N. Liitu ja isegi Eestisse, kuhu on viidud eestikeelseid piibleid.

Noormees jutustab veel, et tal on kogu ülekuulamise jooksul tulnud istuda tugeva helgiheitja valguses ja vahetevahel üsnagi agressiivsed KGB-mehed ei võimaldanud kaheks tunni jooksul mingit vaheaega ega sööki.

Kirjad Baltikumis POOLEHOIUGA Solzhenitsõnile

Rootsi saabunud informatsioonidel, kirjutab sündikalistlik ajaleht Arbetaren, on Nobeli laureaat Aleksander Solzhenitsön enne väljasaatmist saanud massiliselt anonüümseid poolehoiu-kirju Baltikumist. Baltlased, kes raskeimalt on kannatanud vangistuses ja küüdituses N. Liidu orjalaagreis, avaldasid oma kõrget hinnangut kirjaniku julgusele kõnelda sellest terrorist kogu maailmale. Arbetareni informatsioonid tulevad Riiast ja Kaunasest.

Arbetaren märgib, et umbes 200.000 inimest viidi ära Baltikumis Stalini ajal ja enamus neist surid ebainimlikes oludes küüdituses ja vangilaagrites. Lätlased, leedulased ja eestlased on informatsiooni saanud Solzhenitsöni tegevusest ja raamatust Voice of America ja BBC raadiosaadete kaudu.

Veel praegu on N. Liidus tegevuses umbes tuhatkond vangilaagrit (Sahharov hindas nende arvu 900-le, toim.), kus nii baltlasi kui teisi peetakse.

Arbetareni teatel antakse lähemal ajal julgeolekukonverentsist osavõtjaile Genfis edasi lähemaid informatsioone olukordadest sunnitöölaagreis. Läti Rahvusfond on nõudnud rahvusvahelise komisjoni saatmist N. Liitu vangilaagrite olukorra inspekteerimiseks.

Kolm kultuuri AUHINDA torontolasile

TORONTO (EPL) – Kanada-eestlaste kultuuriauhinnad selgusid Torontos Tartu-kolledzhis toimunud kultuuriõhtul 2. märtsil. Silmapaistvamate saavutuste eest määratud auhindade summad oclenvad igal aastal vastavaist laekumisist selleks otstarbeks. Seekordsed auhinnad olid 200-dollarilised (umbes 900 Rkr.).

Kirjanduse ala oli tänavuseks laureaadiks Arvi Kork Torontost, kelle romaan "Võmmid ja sulid" ilmus Eesti Kirjanike Kooperatiivi kirjastusel ja äratas zhürii tähelepanu.

Kujutava kunsti alal sai auhinna Osvald Timmas, kes edukalt on esinenud ka Kanada kunstifoorumeil ja on valitud akadeemiasse.

Muusika alal sai auhinna pianist ja klaveripedagoog Talvi Jaldre, kelle õpilased on silmapaistva eduga esinenud Kanada noorte muusikavõistlustel.

Peale selle määrati 200 dollarit toetust kultuuriajakirja "Mana" väljaandmise abistamiseks. Noortele muusikaõppi-

Järg lk 7

EPL Kolmapäeval, 13. märtsil 1974

VANGLA

USA senati rahanduskomisjonile peetud kõnes kritiseeris välisminister Kissinger teravalt kõiki neid kongressi liikmeid, kes püüavad tingimusi seada USA-N. Liidu kaubandusele, näit. nõudes, et venelased laseksid vabalt juute välja rännata. Üldse võivat nõudmised muudatusteks nõukogude süsteemis tuua kaasa pinevuse vähendamispoliitika lõpu ja uue konfrontatsiooni kahe suurriigi vahel.

Sõnavõtt tuli esindajatekoja enamuse seisukoha puhul mitte anda venelastele hiigelkrediiti veoautode tehase ehitamiseks Kaama jõe äärde, kui venelased jätkavad oma poliitikat juutide väljarändamise takistamiseks. Kissinger püüdis vahendada ja saavutada kongressiga kompromissi, mis osutunud aga raskemaks kui sellise saavutamised Vietnamis ja Lähis-Idas.

Nii ilmneb eredas valguses see fakt, et USA valitsus ei jaga kongressi i d e a l i s t l i k - k u vaatevinklit ega soovi mingeid surveabinõusid diktatuuride, eriti aga suurte ja võimsate diktatuuride vastu. Seisukoht, mis tunduvalt erineb varasemast USA idealismist kantud poliitikast, mis viis maa Korea- ja Vietnami sõdadesse ning varem kahte maailmasõtta.

Teise maailmasõja deklaratsioonides rõhutati vajadust totalitaarse türannia hävitamiseks. Praeguses olukorras aga otsitakse kompromisse ja silitatakse terrorit allakarva, et see taas karvu turri ei ajaks nii nagu seda senini on tehtud arvutuid kordi ja alati on lõppenud lääne järeleandmistega.

Kas Kissingeri järeleandliku-kusel on paremad tagajärjed, on ülimalt küsitav just selle pärast, et N. Liit oma olemuses ei ole muutunud. Rahvaste ja territooriumide ohverdamine rahu altarile ei suuda kunagi garanteerida rahu. Nii on ka n.n. kokkuleppepoliitka efektid vaid päevaefektid.

Kuidas saab rahu valitseda maailmas, kui üks viiendik sellest on eraldatud suureks rahvastevanglaks? Kuidas saab rahu arendada partneriga, kes relvastab kiiremini kui keegi teine ja kes just oma sõjapotentsiaali tõtsmiseks vajab ameeriklastegi abi, muide ka mainitud veoautotehase püstitamise kaudu? Kuidas saab anda masinaid orjatöö paremaks eksploateerimiseks?

Praegu ei tohiks pärast Solzhenitsöni ja Sahharovi paljastusi olla enam mingeid kahtlusi N. Liidu tõelises palges ja kavatsustes. Sellegipoolest eelistab maailma suurima demokraatia välispoliitiline juht majandusliku abiga osta juutidele väljaränuvabadus, ilma et selle juures tohiks kergitada humaansuse reegleid, millistes kõik rahvad UNO-s on vormiliselt kokku leppinud.

Kui sellele eeskujule kõik riigid järgneksid, siis peaks vaikima vabaduse ja humaansuse nõue kõikide diktatuuride vastu.

Olof Palme protesteeris Solzhenitsöni väljasaatmise vastu — igal inimesel peab õigus olema töötada ja elada oma kodumaal. Kui seda nõudmist, mis läänelises mõttevlisis on nii loomulik, kõrvutada sovjetlise tegelikkusega, siis näit. ei ole ka paljudel inimestel õigust elada ja töötada oma kodumaal N. Liidu sisemuses. Miljonid inimesed on oma rahvuslikelt, vägivaldselt okupeeritud territooriumeilt mujale küüditatud, ümber paigutatud rahvastevanglas "Sotsialismi huvides".

Selle vastu ei ole kostnud vastutavate riigimeeste proteste, sest ka see on "siseasi" ja protestid võiksid halvendada vahekordi, tekistada pinevust. Juba Palme tagasihoidlik märkuski töi kaasa ähvardava reaktsiooni, kuigi ta kõneles läänes nii enesestmõistatavast asjast, märkamatagi, et raudeesriide taga on miljoneid, kes meeleldi tahaksid vanglast pääseda kas või "väljaheitmise karistuse" näol, sest see annab tagasi inimväärtuse ja tõelise vabaduse.

Idasaksa kommunistliku rezhiimi (millist rootsi TV sõbarlikult tutvustab kui 'meie tundmatut naabrit lõunas' nende endi propagandafilmide kaudu) häälekandja "Neues Deutschland" märgib Solzhenitsöni väljasaatmise puhul, et N. Liit oleks ajanud enesetapu-0oliitikat, kui ta lubaks selliseid vabadusi, kui solzhenitsön nõuab.

Tõepoolest, Nõukogude süsteem ei saaks elada kuigi kaua, kui seal oleks sõnavabadus, sellisel kujul kui demokraatiates, kuis seal om aseisukohti saaksid avaldada paljud "solzhenitsönid". Solzhenitsönil on selle pärast õigus, kui ta leiab, et viga ei seisne mitte üksi juhtide vigades ja tooruses, vaid k o g u s ü s t e e m i s.

Selline süsteem, kus ühiskond suletakse vangidena suletud riigipiiridesse ja neid kohelda kui vange, ei tohiks olla lubatud ja kogu inimkonna kohus oleks valjult protesteerida. Hitleri-rezhiimi puhul suutsid demokraatiad selle protestini jõuda. Stalini pärandi suhtes näib see aga olevat poliitiliselt vägagi kaugel.

Mr. Kissinger ja kogu maailm ajab n.n. reaalpoliitikat, mis kipub pikemas perspektiivis kujunema omamoodi ensetapupoliitikaks. "Küll me teid kord matame", ütles optimistlikult juba Hrushtshov.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aastas ..... kr. 170:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 62:—
Kuu ..... kr. 17:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1974

VÄLISKOMMENTAAR

Tuumarelvade arengust

19. veebruaril algas Genfis USA ja N. Liidu vaheliste läbirääkimiste uus voor strateegiliste tuumarelvade piiramiseks. Sisuliselt on seejuures tegemist nn. SALT-läbirääkimiste teise järgu jatkamisega, mis läks käiku juba 1973 märtsis, kuid katkes mõni kuu hiljem avalikkusele teadmata jäänud põhjusel.

Vahepeal poli küsimus kõne all nõukogude parteijuhi Brezhnevi külaskäigu ajal president Nixoni juurde möödunud aasta suvel, kusjuures lepiti kokku, et SALT-2 läbirääkimised tulevad läbi viia 1974. aasta jooksul.

Kas ja kuidas selle ülesandega toime tullakse, jääb muidugi ära oodata. Väljavaateid analüüsides on aga juba küllalt põhjust pessimismiks, kuna SALT-läbirääkimiste esimese vooru tulemused osutusid petlikeks. Need läbirääkimised toimusid teatavasti pikemat aega Helsingis ja lõppesid kahe lepinguga, milledele 1972 mais Moskvas alla kirjutati ühenduses president Nixoni ametliku külaskäiguga.

Ühes lepingus määrati kindlaks, et USA ja N. Liit võivad kumbki püstitada ainult kaks 150 kilomeetrilise raadiusega kaitsesüsteemi vaenlase lendrelvade tõrjumiseks. Tagamõtteks oli nähtavasti, et mõlema maa elukeskuste suuremal osal tuleb mängida justkui pantvangide rolli rahu säilitamise huvides.

SALT-1 teises lepingus nn. ofensiivsete relvade piiramiseks määritleti esmalt, et USA võib pidada ülimalt 44 allveelaeva kokku 710 ballistilise raketiga, N. Liit vastavalt 62 ja 950. Teiseks kohustusid USA ja N. Liit mitte valmistama rohkem interkontinentaalseid rakette kui neid on valminud 1. juulini 1972.

Arvusid ei antud, aga tagantjärele selgunud andmetest järeldub, et tähendatud kuupäeval omas USA 1054 ja N. Liit 1618 interkontinentaalset raketti. Lepingu lõpus üteldi, et pooled kavatsevad jätkata läbirääkimisi strateegiliste relvade piiramiseks. SALT-1 lepingute kaugemaks eesmärgiks pidi seejuures olema tuumarelvastuse võidujooksu võimalikult kiire lõpetamine, nukleaarne desarmeerimine ning seejärel üldine ja täielik desarmeerimine.

Ometi viibis kavatsetud läbirääkimiste jatkamine juba algul kuni 1973 märtsini ja siis alanuna katkesid varsti uuesti kuni tänavu veebruarini. Häda seisis nähtavasti selles, et SALT-läbirääkimiste esimeses voorus saavutatud kokkulepetes piirati strateegilisi tuumarelvi kvantiteedi, mitte kvaliteedi poolest.

Praktiliselt ei tähendanud see kuigi palju, et N. Liit oli arvuliselt ülekaalus nii mandriteaheliste rakettide kui tuumarelvadega varustatud allveelaevade poolest. Ühendriigid tegid seda rohkem kui tasa omapoolsete tuumarelvade kvalitatiivse arenguga.

Esimest sammu selles arengus märkis ligemale kümmekond aastat tagasi Polaris-rakettide nn. MRV-süsteem, mis sisaldas kolm tuumalaengut. Tema puuduseks oli aga see, et kõik laengud läksid ühte märki, mispärast tal oli ka raske vaenlase kaitsest läbi tungida.

Ameerika insenerikunsti saavutusena ilmus tema asemele varsti nn. MIRV-süsteem, mis tavaliselt sisaldab kümme tuumalaengut, mida võib suunata üksikult kas ühte või erinevatesse märkidesse. Ühtlasi on suurenenud tuumalaengute tabamistäpsus, vaevalt paarisaja meetrilise kõrvalekaldumisega märgist, mis lõhkejõu seisukohast tähendab ikkagi täistabamust.

USA tuumarelvade kvalitatiivne areng töötab aga veelgi jatkuda. Nõnda on juba päevakorras lisaks MIRV-süsteemile kasutamiseks võtta MARV-süsteemiilsi rakette, mis sisaldavad kakskümmend neli tuumalaengut. Neid tuumalaenguid ühest MARV-raketist võib üksikult välja tulistada ja suunata mitmesuguste erimärkide pihta, samuti kui hoida kõrvale vastase tuumatõrje kaitserakettidest.

Kava kohaselt tuleb MARV-süsteem ameerika relvastusse suuremal hulgal mõne aasta pärast, jättes kuni selle ajani esikohale MIRV-süsteemiilsi rakette.

Tuumarelvade arengus on aga mitte ainult USA edusamme teinud. Kõigi tundemärkide kohaselt on N. Liit omalt poolt pühendanud suurt tähelepanu relvatehnika kvalitatiivsele parandamisele. Nõnda on viimastel aastatel võiduda kogeda, et kuigi N. Liit oli SALT-läbirääkimiste esimese vooru tulemusel saanud kvantitatiivse ülekaalu USA-st, üritas ta ilmselt ka kvalitatiivset ettejõudmist.

Järelikult osutus tõeks, et strateegiliste tuumrelvade piiramiseks mõeldud SALT-1 läbirääkimistel pandi tegelikult alus võidurelvastuse uuele hoole. Polnud nähtavasti sugugi juhus, et just SALT-läbirääkimiste teise vooru uuesti ülesvõtmisega Genfis teatati üheaegselt Moskvast, et N. Liit teostab lähematel nädalatel kuni märtsi keskpaigani katselaskmisi oma territooriumilt Vaikse ookeani ruumi, et proovida mitmelaegulisi rakette.

Moskva teadaanne tuli kaks nädalat pärast seda, kui president Nixon oli avaldanud USA rekordilise riigikaitse eelarveettepaneku, silmas pidades N. Liidu jatkuvasti hoogsat relvastamist. Rekordiline eelarvekava on iseendast kooskõlas USA kaitseministri Schlesingeri kõnega pressikonverentsil jaanuari teisel nädalal, kus ta arutas teatud määral uut "painduvat" tuumarelvastrateegiat, mis võimaldab "piiratud" tuumasõda väiksemas või suuremas ulatuses.

Kõigile pidi olema teada, et N. Liit on ühest küljest püüdnud kiiresti parandada oma mitmesuguste väelikide võimet, teisest küljest aga ühtlasi teinud edusamme tuumarelvade kvalitatiivses arendamises, jõudes viimati MIRV-süsteemiliste mitmelaenguliste rakettide valmistamiseni. Kuigi N. Liit on tehniliselt mõnevõrra veel maha jäänud, arvas Schlesinger, on see mahajäämus siiski väiksem kui SALT-läbirääkimiste esimese vooru lõpul hinnati.

USA uue "painduva" strateegia kohaselt on ameerika interkontinentaalsetele ja muudele tuumarelvadele vahepeal hakatud andma uusi märke N. Liidus, eeskätt sõjalise seadmete näol ja hoidudes tavalistest elamiskeskustest. Mis puutub USA riigikaitse eelarve rekordilisse suurendamisse, siis uue strateegia taustal töötab see tuumarelvade arengu edutamist kvaliteedi poolest.

Aga kuna N. Liit näib käivat umbes samasugust teed, siis pole ka Genfis käiku läinud SALT-läbirääkimiste teise vooru tulemusena oodata muud kui poolte võidujooksu jatkumist tuumarelvade arengu alal. Väljavaadetest nukleaarseks desarmeerimiseks ei saa igatahes olla juttugi, kõnelemata üldisest ja täielikust desarmeerimisest, millele vihjati Moskvas president Nixoni külaskäigu ajal 1972 mais.

A. K

Wilson

Inglismaa sattus valimistel nagu Rootsigi raskesse politilisse olukorda, kus keegi enam vabalt valitseda ei saa korraliku majoriteedi puudumise tõttu. Rahvas protesteerib mõlemal pool sassiläinud majanduse vastu.

Inglismaal on aga olukord selle poolest erinev, et see maa on pealegi kaugele maha jäänud teistest tööstusmaadest ja vea parandmiseks oleks vaja tõelist rahvuslikku kogunemist. Jeremy Thorpe, liberaalse erakonna liider, kahtlemata väljendas tõtt, kui ta nõudis üldrahvusliku koalitsiooni loomist riigivankri normaalseisse rööpmeisse viimiseks. See nõudmine ei sobinud aga labourile, kes eelistab katset vähemusseisundist hädapäraselt vankri edasiniihutamist ega soovi, et teised kaasa aitaksid.

Konservatiivid, kes kutsusid liberaale appi ja eelmainitud põhjendusega said Thorpeilt korvi loovutasid riigivankri (ja kõik kujuvad mured) tööerakonnale, kellele ilmselt ka liberaalid ei ole valmis andma pidevamat toetust. Nii paistab, et Inglismaa jääb edasi Euroopa "haigeks meheks". Haigus, mis on kardetav ka ülejäänud Euroopale ja Inglismaa kaubanduspartnereile.

Mr. Wilson peab varem-hiljem kutsuma rahva uuesti valimiskastide juurde, et saada paremat volitust või siis läheb see mõnele teisele. Kui ta ümber ei mõtle suure koalitsiooni osas.

Moskva laidab Palmet

MOSKVA (EPL) — — Vene teadeteagentuur TASS andis edasi iroonilise kommentaari rootsi peaministri Olof Palme riigipäevadeklaratsiooni puhul, milles ta protesteeris Solzhenitsöni kohtlemise vastu ja millega samas ühinesid kõik demokraatlike erakondade juhid.

Tass kõneleb "omapärastest diskussioonidest" rootsi riigipäeva põhiseadusevaidluste kestel, milliseid kasutati "antisovjetlikeks aktsioonideks".

Asi polevat muidu väärt sõnade kulutamiseks, kui osa võtnuks ainult antisovjetliku hoiakuga ringkonnad, kuid nüüd olnud sõna võtmas ka "teatavad isikud, kes muidu võtavad progressiivseid seisukohti" (Palmet ei nimetata nimepidi).

Tass tuletab meelde, et keegi ei ole kunagi kusagil midagi võitnud antisovjetlike aktsioonidega.

— — —

Elli-Maria Hallap SURNUD

Elli-Maria Hallap, tuntud laulupedagoog suri Stockholmi Ersta haiglas laupäeval, 9. märtsil pärast pikaajalist haigust.

Kadunu oli sündinud aastal 1900 Harjumaal. Teda jäävad leinama kaks tütart perekondadega.

— — —

Arthur Lagman, eestirootsi insener Stockholmis, tähistas oma 50-ndat sünnipäeva.

Ants G. Aro, kes varem oli USA autokummitehase Firestone direktoriks Roomas, on nüüd sama tehase sõsarettevõtte asjaajajaks direktoriks Rootsis Viskaforsis. Ta kodukoht USA-s on Akronis, Ohio osariigis. USA-sse rändas ta algaastatel välja Rootsist.

RICH. KOOLMEISTER

Luuderohi ja Türose-kepp

Kas Napoleon jõi kohvi, seda ma ei tea, kuid kindel on, et inglased andsid välja 1960 ja hiljemgi mokatasse, millede eeskujuks olevat Napoleoni tassid, mida ta kasutanud 1815 Püha Helena saarel. Märkimisväärne on nende tasside muster, milleks on luuderohu lehed, õied, viil ja väänded. Tasside nimeks on "Napoleoni luuderohi".

Nüüd võib ju seda uskuda Napoleonist, kes end pidas suurematuks jumalaks, riietuski vahel taolliselt, et kõik näeksid temas Jupiteri. Kindlasti tundis ta ka luuderohu erilist tähendust ja kasutamise viise, nagu see oli kombeks Vahemere maadel, kui veel keiser oli jumalaks. Võimalik on, et ta leidis just selles mustris oma suurematuseks kinnitust. Kes seda kõike nii täpselt teab.

Inglastest aga teame, et nad ei saatnud mitte ainult Napoleoni Püha Helena saarele luuderohu mustriga kaunistatud toidunõusid tarvitama, vaid nad on ka ise hakanud oma suurematuse kinnituseks kasvatama ja kasutama luuderohtu. Nii näiteks kaunistavad nad oma kirikuid luuderohuga, kuna see sümboliseerib ju igavest elu.

Nüüd ei ole aga inglastest pörmugi maha jäänud saarlased ja hiidlased, kes kaunistavad kalmukünkaid igihalja luuderohuga. Ja sila sobib see praktilistel ja usulistel põhjustel imehästi.

Praegu kurdetakse meie kodumaal luudeohu vähenemist. Põhjuseks peetakse metsade kuivendamist ning kohalike elanike kahjustavat teguviisi luuderohust pärgade punumiseks ning muukshi otstarbeks kasutamist. Milleks just, seda ei nimetata küll aga kurdetakse, et luuderohust valmistatava piirituselaki toodang väheneb.

Nüüd teab aga F.J. Wiedemann (1807-1887) eestlastest jutustada, et need kasutasid jooksva- ja teistegi hädade vastu nii sauna kui ka luuderohtu. Eestlased ei olnud ainsad kes kasutasid luuderohtu rahvameditsiinina, vaid seda tegid eriti Vahemere maade rahvad.

Haiguste nimekiri on pikk, millede ravimiseks luuderohtu on kasutatud, ning nende arv pole väiksem, kes seda sõnas ja pildis on meile jäädvustanud. Viimastest olgu siinkohal näitena nimetatud arst Hippokrates (460-370 e.Kr.), Aristotelese õpilane Theophrastos (372-287 e.Kr.), keiser Nero sõjaväearst Dioscurides, siis veel Plutarchos (46 e.Kr. — 12 p.Kr.) ja Plinius vanem (23-79 p.Kr.).

Kuna nüüd ka kunstnikud huvi tundsid luuderohu vastu, siis on säilinud antiikajast maalinguid etruskide ja mükeenlaste hauakambrites ning vana kreeka-rooma savikruusidel. Ka müntidel esineb sageli luuderohust pärg jumalate ja valitsejate peade ehteina.

Nii on säilinud rikkalikult pilte ja kirjeldusi luuderohust, mille ametlikuks nimeks on Hedera helix (eefeu) ning mis kuulub araalialiste (Araliaeceae Juss) sugukonda. See on puituv, haardejuurte abil roniv taim, mille pikkus on meie kodumaal kuni 20 m ning mille iga on üldiselt kolmsada ja rohkemgi aastaid. Lehed igihaljad, õied peenikestel raagudel, viljad muutuva värvusega.

Vergilius (70-19 e.Kr.) teab jutustada kahest omapärasest kruusist, mis olid pühendatud kahele kuulsale astronoomile (Canon Samoselt, elas 260 e.Kr. ja Eudozus Knidosest, elas umbes 360 e.Kr.) ning millel dekoratsioonina esines tumeroheline luuderohi läbipõimitult heleroheliise viinapuu lehtede ja väätidega.

Kuna mõlemi sarnasus on suur, siis vahetegemine kunstis on sageli raske. Vahetegemine polnud ka oluline, kuna mõlemad olid ju pühendatud viinajumalale, Dionysosele ehk Bakhosele ning pidustused, bakanaalid, polnud luuderohuta mõeldavad, nagu sellest jutustab ka Piibel.

Kuigi Piiblis esineb luudrohi ainult kord ja sedagi raamatus, mis asub kahe testamendi vahel, jatkub sellest, et näha luuderohu kultuslikku probleemi. Nimelt on Vana ja Uue testamendi vahel raamatuid, mida pole peetud määravaiks usuasjus küll aga kasuga loetavaiks.

Pärast 1815, mil hakati välja andma rahvapiibleid, jäeti need lihtsalt piiblist välja, et väljaandmise kulusid vähendada. Vanas eestikeelses Piiblis on need tuntud "apokrüva" raamatute nime all. Õpetaja Endel Köpp, kes neid raamatuid praegu tõlgib, on loonud uue nime "horjandid". Söna on võetud Põhja-Eesti (Kuusalu) murdest ja tähendab eemale, kõrvale jätma, väljaarvama.

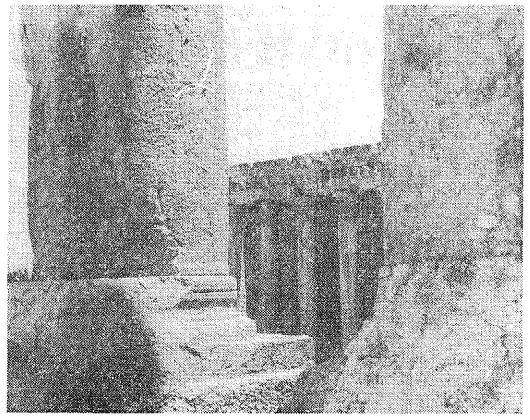
Nii loeme siis 2. Maakabea raamatust (6:7): "Bakanaalil (Vana-Roomas pidu veinijumala Bakhose auks) sundisid nad neid (juute) luuderohust pärjaga pea ümber osa võtma rongkäigust Bakhose auks." See toimus a. 167 e.Kr. Jeruusalemmas, kus Süüria kuningas Antiochus IV Epiphanes (175-163 e.Kr.) püüdis juute helleniseerida.

Pidades end maapeale ilmunud jumalaks (epiphanes), keelas ta juutidel sabati pidamist ja ümberlõikamist ning sundis neid Jeruusalemma templis Zeusile "roojaseid loomi" ohverdama.

Varem Egiptuse alla kuuludes püüdis kuningas Ptolemaios IV Philopator (221-205), kes oli usin veinijumala Dionysose austaja, omamoodi juute "helleniseerida". Ta laskis juutide kehasse põletada tunnusmärgina Dionysose märgi, luuderohu lehe. Pole siis ime, et lõpuks puhkes nn. makkabeide mäss. Tempel puhastati 25 Kislevil 164 mida tänapäevani pühitsetakse Chanukka pühana, mis käesoleval aastal on 10. detsembril.

Roomlased ja kreeklased pühitseid aga endiselt oma bakanaale ja dionüüsiat. Saatsid tervitusteks ja küllakutseks luuderohtu, ehtisid enda päid luuderohu pärjaga, ning rongkäigus kandsid pidutsejad, bakandid, luuderohu okstega kaetud keppi, türsost, millega nad siis vehkisid. Reljeefid ja mosaiigid, kus neid pidustusi on jäädvustatud, toovad ka rongkäigus ära tiigri, mis vahest aitab kõige paremini iseloomustada nende pidustuste iseloomu.

Pärast pidustusi arvati, et luuderohi on heaks vastumürgiks veinile. Aga pidustused jätsid järgi ka teissuguseid jälgi. Maha jäi loendamatul arvul purustatud veinikruuside ja savinõude (amfora) kilde. Võibolla, et just taoliste kildude vahel jalutas kord mees, kes neid vaadeldes millegipärast nõnda ütles: "Libedad huuled ja kuri süda on nagu hõbevaabaga kaetud potittükk" (Õp. 26:23).

Hellenistliku kultuuri mälestusmärk Liibanonis: Bakhose tempel Baalbekis (Autori foto)

Die Welt Andres Küngi raamatust

HAMBURG (EPL) — Saksa sõlidne suurleht "Die Welt" avaldas kaheveeruse arvustuse Andres Küngi raamatule "Estland zum Beispiel" 2. veebruarii. Tartu raekoja pildiga, millist allkirjas nimetatakse Eesti läänelise ja euroopaliku kuuluvuse üheks sümboliks.

Arvustuse pealkirjaks on "Ein neues Finnland" (Uus Soome?) ja autor, Gleb Bahr, konstateerib, et raamat näitab selgelt, et üks väike rahvas mitte ainult ei saa oma olemasolu eest võidelda (venestuse vastu), vaid ka võidelda oma poliitilise vabanemise eest, kuna selle eest hoolitsevad vabas maailmas viibivad jõud.

— kui meid juba kord siin läänes meie idapoliitikute poolt "finlandiseeritakse", miks siis mitte ka maades, mis asuvad idas — miks mitte Balti vabariikides, milliste annekteerimist N.Liidu poolt Bonn kuni siiani ei ole tunnustanud? Eestlased oleksid oma unistuste sihil, kui neile võimaldataks nende soome hõimurahva staatus," lõpetab autor.

Soome PEN-klubi kahetsusavaldus

Soome ajakirjanduse teatel on Soome PEN-klubi juhatus saatnud kirja N. Liidu kultuurminister Jekaterina Furtsevale, milles on esitatud PEN-klubi seisukohti Aleksander Solzhenitsõni väljasaatmise kohta N. Liidust. Kiri on koostatud suure ettevaatlikkusega, kusjuures on püütud silski ka sovjetivõimudele meelepärane olla. Üteldakse nimelt, et Solzhenitsõni kasutatakse läänes "rahvusvahelise poliitika löögirelvana". Üteldakse ka, et Soome PEN-klubi on N. Liidu "kirjanduse ja kultuuri sõber ja austaja".

Avaldatakse aga sügavat kahetsust, et Nobeli-laureaati Aleksander Solzhenitsõni on tabanud raske saatus. "Kahetseme, et puudutame küsimust olukorras, kus Solzhenitsõni kasutatakse rahvusvahelise poliitika löögirelvana. Aga rahvusvahelise PEN-klubi põhikirja kohaselt peame oma kohuseks kaitsta kirjaniku õigust avaldada takistamata oma seisukohti," üteldakse kirjas.

Edasi üteldakse:

Aleksander Solzhenitsõni teoseid pole avaldatud N. Liidus pärast aastat 1966. Ta pole saanud kasutada neid vastastikuseid suhteid, mis on iga kirjaniku seisukohalt vältimatud: kirjanik vajab oma teoste lugejaks oma rahvast, oma kaasmaalasi, kes võivad võrrelda tema sõnu oma olukordade ja kogemustega.

Kirjanik Aleksander Solzhenitsõni romaanid kirjeldavad enneköike inimese eksistentsi problemaatikat. Kirjanik meenutab meile enesetunnetuse vajalikkust, seda, et inimkond, olles teadlik iseenda olemusest, võib vabaneda neist omadustest, mis on, sõltumata ühiskondlikust korrast, takistuseks rahule ja parema maailma ülesehitamisele. (EPL/Mr)

Uudisnäidend tuleb esitamisele Lundis

LUND (EPL) — Pärast pikemat aega õppimist ja harjutamisi lavastab Lundi Eesti Noorte Näitering Bernard Kangro uudisteose, kolmevaatuslise komöödia "Kurb ahv". Teatriõhtu toimub laupäeval, 6. aprillil kell 18 Norra Fäladeni koolimaja aulas-teatrisaalis.

Osalistena näidendis esinevad: Toomas Asu, Piret Kaaman, Mait Kaaman, Eeva-Merike Kangro, Andres Koern, Sirje Koern, Agu Krilsa, Olev Mikiver, Meeme Nugin, Elsa Sillaots. Anu Leetna-Sundberg ja Harald Viirsalu. Lavastajaks on Gustav Kunnos ja näitejuhiks Andres Koern.

Pääsmed koos kavaga kr. 10:- saadaval kohapeal tund aega enne etenduse algust. Autode parkimine koolimaja loodepoolsel küljel. Autobus nr. 2 väljub Botulfsplatsilt kell 16:45 ja 17:15. Bussi peatus koolimaja ees. Tagasisõit kell 20:15, 20:45, 21:15 ja 21:45.

Komöödia "Kurva ahvi" harjutuselt Lundis. Vasakult Andres Koern (seljaga) ajakirjanikuna, Anu Sundberg fotomodellina, Ait Kaaman fotograafina, Eeva-Merike Kangro kapteni tütrena ja Olev Mikiver "Illusioni" teatri asjaajajana. (Foto Toomas Asu)

Uudiskirjandus

VÄLISEESTLASTE KALENDER

New Yorgi Vaba Eesti Sõna jätkab oma kalendrite-traditsiooni "Väliseestlaste kalendriga 1974" nägusate rahvariides neidudega kaanel, meeleolupilt Elmar Epnerilt.

Toimetaja Erich Ernits on oma töö teinud heade kodumaa kalendri-traditsioonide kohaselt ja 188-leheküljeline raamat ei sisalda kaugeltki mitte ainult kalendaariumi eesti tähtpäevadega ja eesti tegelaste sünni- ning surmapäevadega, vaid ka kõhuka lugemismaterjali, eesti asutuste, saatkondade ja organisatsioonide aadressid üle maailma — ka ajalehed, kirjastused ning kirikud.

Sisus leiduvad ka spordirekordid, toiduretseptid Eestist, nõuandeid jne. Ja siis kirjutisi Eesti Vabariigi sünnist, lühimärkmeid ja tsitaate ajaloost, mälestuspilte 1924-ndast aastast kodumaal, mälestusi Tartust ja ülevaade seda tabanud hävitusest jne. jne. see on väike entsüklopeedia kodule.

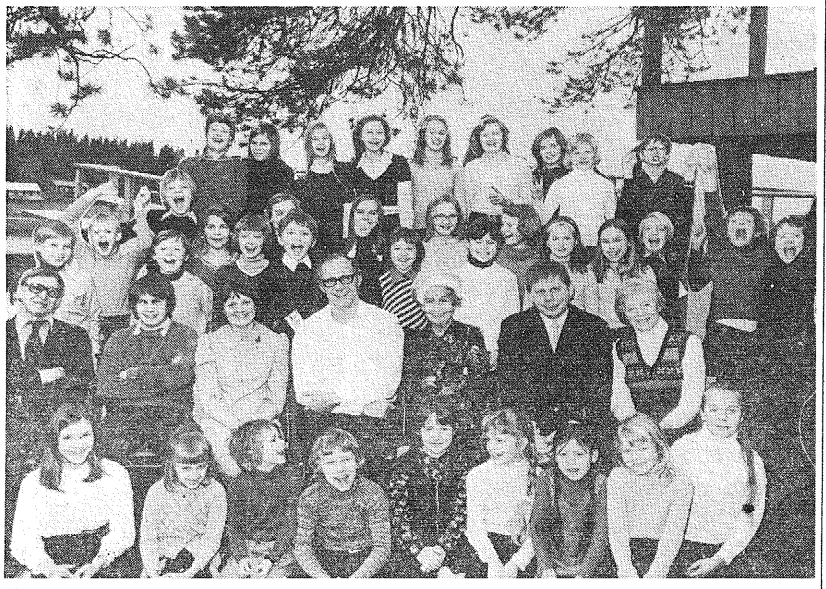
MEIE ELU TÄHTRAAMAT

Toronto ajaleht "Meie elu" on teine kalendritraditsiooni kandja. "Meie Elu tähtraamat 1974" kaas on pühendatud Pätsi 100-aasta juubelile vastava sümboolse joonistusega Axel Roosmanilt.

Toimetajaks on Eduard Riisna. 112/leheküljeline kalender sisaldab kalendaariumi kõigi eesti tähtpäevade ja rahvuslike tegelaste sünni- ja surmaaegade tähistamisega, ka ajaloolised sündmused on märgitud. Järgnevad andmed Eesti Vabariigi välisesindustest, organisatsioonidest kõikides maades, kus eestlased on organiseerunud, muidugi ka Rootsis.

Ei puudu ka Fahrenheiti ja Celsiuse termomeetriskaalade võrdlustabel ning angloameerika mõõdud. Ka see on hea käsiraamat, välja antud ajalehe-kaasandena.

Täiesti uus "suvikodu"

"Meremetsa" suvikodu on nüüd koos!

Pildil suvikodu kasvandikud koos personaliga:

Täiskasvanud teises reas vasakult: Ao Vaks, kasvatajad Peeter (Mats Estonius) ja Mai (Luule Broberg), juhataja (Louis Mölder), koristaja pr. Roosenbäkk (Agnes Lepp-Kaasik), tohtrihärra Piiper (Madis Gering), Õilme Vaks. Pildilt puudub suvikodu kokk (Muusa Ericson).

Ülalnimetatud on tegelikult tegelased Ao Vaksi lastenäidendis "Suur Maskeraad" ehk "Põlenud laeva tontide saladus vlies pildis".

Kirjutanud ja lavastanud Ao Vaks, Tantsud — Anne-Marie Asker, Dekoratsioonid — Roman Väli, Kostüümid — Õilme Vaks. Tehniline heli- ja muusikaefektide kujundaja — Madis Gering.

Kaasa mängivad veel peale kooli õpilaste, kooli vilistlased Virge Tarning ja Helen Miller (tagareas keskel).

Näidend tuleb esitamisele 24. märtsil Eesti Kooli peol (algab kell 14.00) Skanstulli Gümnaasiumis, Bohusgatan 24-26.

Eriti suurt huvi peaks näidend pakkuma neile, kes kunagi on suvikodus viibinud, seda külastanud või vähemalt kuulujuttusid suvikodu elust kuulnud.

Uute õpilaste registreerimine

Kõik lapsed, kes on sündinud 1967.a. või varem ja ei ole alanud õppimist koolis, on koolikohustuslikud.

Stockholmis ja ümbruskonnas elavatel eesti lastel on meeldivaks võimaluseks alata õppimist Stockholmi Eesti Algkoolis, Stockholmi Eesti Algkool on 6-klassiline riikliku toetusega erakool, mis hõlmab kehtiva koolikorralduse kohaselt alg- ja keskastme. Koolil on Stockholmi Koolivalitsuse täielik tunnustus õpilaste koolikohustuse täitmisel.

Kool asub Storkyrkoskola juures, Svartmangatan 20-22, 111 29 Stockholm. Kooliruumid on värskelt renoveeritud ja asuvad Vanalinna kultuurses miljöös. Oma asukoha tõttu on kool kergesti juurde pääsetav ka Stockholmi eeslinnadest tulevatele õpilastele. Metrooga sõites — "Gamla stan" peatus.

Pärast lõunat on lastel vajaduse korral võimalik viibida Eesti Lasteaia poolt korraldatavas pärastlõuna kodus Eesti Majas, Eesti Lasteaia moodsates ruumides, Wallingatan 32, 111 24 Stockholm.

Õpilased, kes saavad hiljemalt 31. dets. 1974 7-aastaseks, on koolikohustuslikud ja tulevad registreerida kooli, et alata õppetööd 1974.a. sügispoolaastal.

Uute koolikohustuslike õpilaste registreerimine Stockholmi Eesti Algkooli on alanud ja viimaseks tähtajaks on 18. märts 1974. Õigeaegne registreerimine on vajalik eeltööde tegemiseks ja klassiruumide arvestamiseks.

Registreerimisel vajalikud andmed: õpilase nimi, sünniaeg, sünninumber, aadress, postinumber, postkontor.

Registreerimist võib teostada igal tööpäeval kella 9.00—14.30 kooli telefonil 16 64 26, suuliselt koolis või kirjalikult aadressil: Stockholmi Eesti Algkool, Svartmangatan 20-22, 111 29 Stockholm.

VÄLISKOMMENTAAR

Rahunemine Lähis-Idas

Liikumine rahu poole Lähis-Idas, mille USA välisminister Kissinger juhatas sisse ümmarguselt neli kuud tagasi, on tema uuest ringreisist kauaaegse konflikti piirkonnas saanud uut hoogu. Lisaks varem saavutatud Egiptuse-Iisraeli kokkuleppele poolte vägede eraldamiseks on Kissingeri vahetalitusel nüüd oodata ka taolisi sõbimusi vastapoolte vahel Golani kõrgustike ja Jordani jõe piirkondades, s.o. Iisraeli rinnetel Süüria ja Jordaania vastu.

Tähtsaimaks rindeosaks on seejuures Golani piirkond, kuna Süüria on kaua tõrkunud kokkuleppe sõlmimisest Egiptuse eeskujul, keeldudes isegi avaldamast oktoobrisõjas vangilangenud Iisraeli sõdurite nimekirja avaldamast, kuigi see tähendas vastava Genfi konventsiooni jämedat rikkumist.

Kissingeri uute läbirääkimiste ajal veebruari lõpul oli Süüria president Hafez Assad siiski sunnitud sõjavangide küsimuses järele andma, loovutades Kissingerile nimekirja 65 iisraeli sõduri kohta. Avaldatud arv oli iseendast palju väiksem võrreldes sellega, mis iisraeli poolel hõlmas võttluste kestel "kadunuks" jäänud sõdureid.

Nii või teisiti, Kissingeril oli igatahes korda läinud Süüria presidendilt sõjavangide nimekirja välja pressida ja sedaviisi ühtlasi panna alust läbirääkimistele Süüria ja Iisraeli vahel. Kava kohaselt leiavad läbirääkimised aset Washingtonis, et katsuda üle saada suurtest vastuoludest, mida mõlemad pooled on avaldanud selle kohta, kuidas järkjärgult lahendada senist vägagi plahvatusohtlikku olukorda Golani rindel.

Otsus läbirääkimiste pidamiseks Washingtonis on iseendast kompromiss, mille Kissinger saavutas. Iisrael oli omalt poolt ette pannud, et läbirääkimised toimuksid "telgis" Kuneitra ja Damaskuse vahel — vihjates sellega Egiptuse-Iisraeli läbirääkimistele "telgis" Suessi ja Kairo vahel.

Süüria aga soovis selle asemel läbirääkimisi Genfis ja koostöös egiptuse sõjaväeliste nõuandjatega sealsetel "rahuläbirääkimistel. Aga Iisrael ei olnud sellega päri, mispeale Kissinger saavutas kompromissi läbirääkimiste pidamisega Washingtonis algusega umbes kahe nädala pärast.

Kissingeri uuele edusammule aitab arvatavasti kaasa, et peale Iisraeli, Süüria ja Jordaania juhtide külastamise nende pealinnades käis ta ka Egiptuse ja Saudi-Araabia valitsejate juures. Araablaste hinnangus tema külaskäikude kohta üteldakse, et Kissinger on täpselt täitnud kõiki neid lootusi, mida Egiptuse president Sadat ja tema liitlased on Kissingerile pannud.

President Sadat kinnitas, et nüüdsest peale ei ole enam takistusi täielike diplomaatiliste sidemte taastamiseks USA ja Egiptuse vahel, mis teatavasti katkesid 1967 seoses juunisõjaga. Sadat teatas ühtlasi, et Egiptuse valitsus loodab näha president Nixoni oma külalisena kunagi eeloleval kevadel.

Väga sõbralik on olnud Kissingeri kokkusaamine ka Saudi-Araabia kuninga Feisaliga. Saudi-Araabia välisminister Omar Saqqaf kõnetas Kissingeri kui "mele sõpra Henryt" ja seletas, et Saudi-Araabia kuningriik "hindab kõrgelt neid tohutuid pingutusi, mida USA on teinud, et maksma panna rahu Lähis-Idas."

Ülimalt hea vastukaja on Kissinger leidnud samuti oma viimaselt külaskäigult Jordaania kuninga Husseini külaskäiku sinna nüüd oodata 12. märtsil, kusjuures tal on läbirääkimisi president Nixoniga nii olukorra kohta Lähis-Idas kui muudes küsimustes, milledest mõlemad pooled on huvitatud.

Kokkuvõttes võib kõigest järeldada, et viimastel kuudel on USA mõju Lähis-Idas hakanud suurenema samal ajal kui N. Liidu roll on jäänud rohkem varju. Nähtavasti sellest tingituna asus Nõukogude välisminister Gromõko teele nii-ütelda Kissingeri jälgedes, et tasakaalu jalule seada.

Välisvaatlejate arvates on N. Liidul viimasel ajal olnud väga raske käia sammu koos olukorra arenguga Lähis-Idas. See on olnud eriti märgatav Kissingeri hämmastava pendeldiplomaatia suurte edusammude taustal. Teadetes Moskvast üteldakse nüüd, et N. Liit omalt poolt tahab kiirustada rahuläbirääkimistega Genfis, kuna sealt peaks olema kõrgem kontrollida diplomaatilist mängu seoses rahunemisega Lähis-Idas.

A.K.

Peking puudutab vastupanu Balti rahvaste juures

FRANKFURT (VE) — Propagandasõda Peking-Moskva vahel on viimasel ajal jälle olnuliselt teravnenud. Hiina ajalehtedes, ajakirjades ja raadiosaadetes N. Liitu on viimasel aastal üha rohkem hakatud N. Liidu ikestuse ja terrori kirjeldamisel kasutama ka näl teid ikestatud Balti riikidest. Frankfurter Zeitung toob pikema tõlke Pekingi "Rahvalehes" 10. jaan. 1974 ilmunud artiklist, mille pealkirjaks on "Uued tsaarid istuvad tulemäel". Toome sellest mõned väljavõtted allpool.

"Sovjetirevisjonistlik renegaatidelike — need uued tsaarid — istuvad tulemäel. Viimastel aastatel on nad hoolimatult oma fashistlikku diktatuuri rahvaste allasurumisel tugevdanud. Nõukogude Liit ei ole tänapäeval kaugeltki nii "stabiilne" ja "harmooniline" nagu seda Brezhnev ja temataolised kirjeldavad. Ta on täis teravat klassiviha rahvuslikke vastuolusid ja sotsiaalset rahulolematust.

N. Liidus jätkub praegu vähemus rahvuste poolt juhitud võitlus Sovjet-revisjonistliku suurvene marurahvusluse vastu.

Viimastel aastatel on see tugevnenud ja pidevalt kasvanud. 1972. a. puhkesid Ukrainast kuni Kesk-Aasiani, Läänemerest kuni Kaukaasia mägedeni üksteise kõrval võitlevate vähemusrahvuste vastupanuliikumised.

Leedu pealinnas Kaunases hüüdsid tuhanded inimesd tänavatel: "Nõuame Leedule vabadust". Nad vallutasid partei linnakomitee politsei hooned ja võitlesid armeepolitsei ja langevarjurite üksustega. 17 vana parteiliiget Lätis levitasid oma pikka protestikirjutust kodumaal ja välismaal, kus nad sovjeti-revisjonistide marxistlik-leninistlikku õpetust reetvat ja vähemusrahvusi halastamatult assimileerida tahtvat poliitikat paljastasid.

Eestis, Tallinnas, toimusid ülõpilaste rahutused. Dnepropetrowskis, Ukrainas, vallutasid 10.000 demonstranti kohaliku partei- ja valitsushoone, samuti "riikliku julgeolekukomeetee" ehituse ja revisid maha Brezhnevi ja teiste pildid.

Niihästi Kaukaasiast kui ka Kesk-Kesk-Aasiast tulevad teated ägedatest protestiaktsioonidest.

"Sovjeti revisjonistlikud renegaadid on ikka ja jälle oma politsei- ja sõjaväeüksused, nende hulgas tankiüksused ja langevarjurid, kohtadele saatnud, et Nõukogude kodanike poolt siin ja seal alustatud vastupanuliikumisi veriselt maha suruda.

Nõukogude rahvas võitleb tänapäeval erinevatel viisidel Nõukogude korra vastu. See vastupanuliikumine avaldub tööseisakutes, streikides, protestimeeleavaldustes. Levitatakse lendlehti, töölisi kutsutakse üles vastuhakkamisele ja otsesed mässud leiavad aset.

Ulatuslikud masside võitlused leidsid 1967. a. alguses aset Ischimkent linnas rõhujate vastu (siin olid toimunud näljarahutused). Sama aasta novembris teostasid tuhanded töölised Harkovi traktorivabrikus streigi. 1969. a. mais demonstreerisid töölised Kiievi veejõujaamas. 1972. a. septembris lõpetasid tuhanded töölised Dnepropetrowskis töö ja demonstreerisid."

Artiklis on ära toodud ka pikk nimekiri nendest 1965—1972. a. vahemikus kehtestatud uutest seadustest ja määrustest, mis kõik tuletlevad julgeolekupolitsei, militsa, siseministeeriumi, kohtute, vaimuhaiglate ametiühingute jne. võimupiiride ja karmide surveva-hendite tugevdamist Nõukogude elanikkonna ja vähemusrahvuste vastu. Artikkel lõpeb sõnadega: "Kus esineb orjastamine ja väljakurnamine, seal esineb ka opositsioon ja vastusurve.

100 noort tuli SENT-i pidudele

SENT (Stockholmi Eesti Noortetöö) kaudu korraldatud pidudel (8.veebr. ja 1. märtsil) viibis kokku ligi 100 noort. Peo otsesed korraldajad olid Irene Kiisk, Annie Leppik, Kati Puusepp, Epp Kiviaed ja Helene Miller. Pidusid oli kaks, esimene noortele vanuses 15-18 a. ja teine 12-15 a.

Peod olid esimene samm SENT-i poolt noortega kontaktiloomises ja noored olid peamiselt vanad Eesti Algkooli õpilased.

Edaspidi loodab SENT, et noored loovad Stockholmis noorte klubi, mis rahuldaks "mitteorganiseeritud" noorte huve. Möte on hea, et huvide järgi noori aktiviseerida, näiteks foto, sport, laul jne.

Noorteklubi võiks ka fungeerida värbamisbaasina teistele organisatsioonidele, kes tahavad noori juurde saada.

SENT loodab ka, et noorteruumid Eesti Majas saavad Stockholmi noortele kohtamiskohaks ja keskpunktiks.

SENT tänab Korp! Sakalat, EUS Põhjalat ja Noorte Kunstigruppi, kes nii lahkelt on annud oma ruume noortele kasutamiseks.

Solistid prof. Carl Otto Märtson ja sopran Eva Wilson-Märtson Jakobi kirikus diskuteerimas Rud. Tobiase loomingut (EPL-foto Lepper)

Tobiase mälestuskontsert

Möödunud aasta mais möödus sada aastat Rudolf Tobiase (1873—1918) sünnist, keda me oma muusikakultuuri ajaloos hindame kui eesti professionaalse muusika sihterajavat pioneeri, silmapaistvat heliloojat, suurte võimetega organisti ja pianisti. Muusikalise hariduse sai ta Peterburi Konservatooriumis.

Peterburiga oli seotud ka Tobiase iseseisva muusikalise tegevuse esimene periood (1898—1904) — ta töötas seal eesti koguduse organistina, koorijuhina, pedagoogina. Järgnes lühiajaline (1905—1908), kuid äärmiselt pingeline ja eesti muusikakultuuri arengu seisukohalt suure tähtsusega periood.

Pedagoogilise tegevusega rööbiti oli Tobias orkestri — ja kooridirigendina Aleksander Läte kõrval Tartu muusikaürituste organiseerijaks ja juhiks. Kogu Tobiase mitmekülgne tegevus rahvusliku muusika — ja kontsertelu arendamisel oli sihiteadlik võitlus sügavasisulise ja professionaalse kunsti eest valitseva dilletantismi vastu.

Rudolf Tobiase silmapaistva publitsistliku temperamendiga kirjutatud artiklitel ja sõnavõttudel oli siin oluline tähtsus. Ta nõudis kunstnikule mõtte — ja tegevusvabadust.

Püüd soodsamatele loomingulistele ja materiaalsetele elutingimustele ("et seda enam võida sugurahva eest omal viisil tööd teha" — nagu seda Tobias ise väljendas), sundis teda kodumaalt lahkuma. Pärast lühiajalist tutvumist rea Lääne-Euroopa keskuste muusikaeluga asus Tobias algul Leipzigi (1909), seejärel Berliini (1910), kuhu ta ka peatuma jäi.

Berliinis töötas Tobias pedagoogina, koorijuhina ja organistina ning alates 1912 muusikateooria õppejõuna Berliini Kõrgemas Muusikakoolis. Rasked elutingimused Esimese maailmasõja ajal murdsid Tobiase tervise ja ta varises enneaegselt, 45-aastasena manalasse.

Rudolf Tobiase otsingute ja huvide keskpunktiks oli vokaalsümfooniline muusika. Kõrvuti ulatuslike vokaalsümfooniliste teostega tuleb mainida ka Tobiase koorilaule ja väheseid soololaule (rida neist orkestri või oreli saatega), ühtlasi oli Tobias ka eesti kammermuusika rajajaid. Tobiase pärandi eredaimad leheküljed haaravad oma piltlikkuse, muusikalise mõtlemise intensiivsusega. Neis avaneb helilooja dünaamiline, suurejooneline kunstnikunatuur.

See on väliskülaliste teene, et Rudolf Tobiase juubelisünnipäev Rootsi eestlaskonna kultuurilises tegevuses tähelepanematult mööda ei läinud. Kuigi suure hilinemisega võisime seda tähtpäeva tähistada piduliku, Rudolf Tobiase mälestusele pühendatud kontserdiga, mille kava täitsid suures ulatuses külalisesinejad Saksamaalt ja USA-st. Säärane koostöö on tervitatav! Kontsert toimus pühapäeval, 3 märtsil Stockholmi Jakobi kirikus.

Meie külaliskunstnikud vajavad lähemat tutvustamist, kahjuks saan seda teha väga napisõnaliselt. Orelikunstnik prof. Carl Otto Märtson lõpetas 1939. a. Tallinna konservatooriumi oreliklassi. Ta õppis prof. August Topmanni, Hugo Lepnurme ja Werner Mühleni juures ning täiendas end hiljem Frankfurdis ja Hannoveris. Praegu on ta Hannoveri Muusikaülikooli õppejõuks.

Helikunstnik Eva Märtson-Wilson (sopran) on lõpetanud Hannoveri Muusikaülikooli ooperiklassi. Lauluvõistlustel Saksamaal on ta korduvalt esikohale tulnud. Rahvuselt sakslane, kuid tema repertuaaris on ka eesti helilooming.

Klaverikunstnik Maaja Duesberg, alaline elukoht USA-as, on Rudolf Tobiase lapselapsi. Möödunud aasta lõpul tuli ta esikohale rahvusvahelisel pianistide võistlusel Pariisis, kus ta muuseas esitas ka Rudolf Tobiase mõned prelüüdid. Teda hinnatakse kui silmapaistvalt andekat ja mitmekülgseste võimetega kunstnikku. Mälestuskontserdil esines ta koorijuhina.

Stockholmi eestlaskonna poolelt võttis mälestuskontserdi kava täitmisest osa EELK Stockholmi Peapiiskopliku Koguduse Segakoor.

Mälestuskontserdi esimene pool sisaldas eranditult Rudolf Tobiase helilooming ut nii oreli kui ka koori ja vokaalsolisti esituses. Väärib märkimist, et kontserdil ettekantud 14 palast esitati ligi pool — täpselt 6 helindit Stockholmis esimest korda.

Rudolf Tobias oli orelikunstnik ja tema võrratut improvisatsioonikunsti hinnati väga kõrgelt. Seepärast oli mõistetav, et ta mälestuskontserdil orelimuusika nii silmapaistvalt oli esindatud. Meie mõistame ka Carl Otto Märtsoni mänguröömu — ta interpretatsioonikunst on kõrgetasemeline.

Paraku ei jõudnud meie kuulajatena ettekannetega pidevalt sammu pidada — meie jäime poolele teele. Pakutut oli liiga palju — oleks piisanud pooleteisetunnilisest kontserdist kahetunnise asemel. Ainuüksi ühe pala — 12 koraali eelmängud — ettekanne kestis ligi pool tundi! Sakraalse iseloomu tõttu liigub muusika siin piiratud registrites, mis pikapeale mõjub kuulaja tähelepanu- ja vastuvõtuvõime erksusele.

Orelikunstnik Carl Otto Märtson esitas solistina Rudolf Tobiase loomingust "Fuuga d-moll" (millega kontsert avati) ja "12 koraali eelmängu", Artur Kapi koraali "Sind Jumal kõik me kiidame" eelmängu, Edgar Arro omapäraselt huvitava "Sonaata" ja Robert Heinmetsa "Tokaata ja fuuga". Samuti saatis ta orelil vokaalsolisti ja koori.

Sopran Eva Märtson-Wilson laulis neli laulu: R. Tobiase "Miks sa nutad lilleke", Artur Kapi "Valmuliku aaria", Edgar Arro "Mu lein on suur" ja Kaljo Raidi "Kuule mu palvet". Lauljataril on säravalt kõlav hääl ja ettekanne süvenenult ette valmistatud. Diktsioonis tabas kõrv mõne vähema viimistlematuse häälduses. Äratas tähelepanu C.O. Märtsoni paindlik orelisaade.

Koguduse segakoori juhatasid kordamisi Jüri Raid ja Maaja Duesberg. Jüri Raidi juhatusel esitas koor kolm R. Tobiase laulu: "Patukahetsus", "Küll jõuab surm" ja "Otse kui hirv" (viimase oreli saatel). Koor on arenenud vokaalselt kõlavamaks. Eriti võis seda tunda "Otse kui hirv" puhul.

Maaja Duesbergi juhatusel esitas koor kaks Tobiase helindit: moteti "Jerusalemma tütred" ja kontserdi lõpupala kaunikõlalise "Eks teie tea...", viimase oreli saatel. "Eks teie tea" on paljulauldud ja — kuuldud koorilaul, millele Maaja Duesberg oli osanud leida värskelt mõjuvaid kõlavärve.

Rudolf Tobiase sajanda sünnipäeva mälestuskontserdile oli rõõmustavalt kogunenud rohkearvuliselt muusikasõpru. Jakobi kirikul on meeldivaks kombeks enne kontserdi algust helistada tornikelli, mille kutsuv, mahe heli loob kuulamiseks harmoonilise meeleolu.

Kõrvalmärkusena: teadjalt poolt kuulsime pärast kontserti, et Jakobi kiriku suur orel on just praegu pisut korrast ära ja läheb lähemail päevil remonti. See seletab need mõningad häirivad vahehelid, mis orelilt puhuti kuuldavale tulid.

ED. REINING

EESTI MAJA WALLING. 34-I

Perenaine: 21 81 34
Majavanem: 11 47 77

KÖÖK VAJAB ABILIST

Rõõmustavalt suureneva Eesti Maja külastamise tagajärjel vajab Eesti Maja kõök veel ühte abilist.

Tööülesannetest, tööaegadest ja üldse tingimustest informeerib perenaine Miljande Pärtma telefonil 21 81 34, äripäeviti kõige sobivamalt kella 13 ja 17 vahel.

Balder Jaan

ABIALLIKAD

Astusin ametiasutusse ega uskunud oma silmi. Juhtusin sinna just sel hetkel tulema, mil juhataja kabineti uks kargas lahti ja sekretär lendas sealt välja. Mitte omal jõul, vaid shefi jala tüsna tugeval tõukel.

See üksi pani mind juba küllalt hämmastuma, aga veelgi imelikumana hakkas mulle silma, et ametnikud ei näinud skandaalset vahejuhtumit üldse märkavat. Tegid rahulikult tööd või tegid nagu töötaksid, paberitükk nina ees. Neil ei olnud silmi ka paarikese jaoks, kes kapi avatud uste vahel armatses. Vahetevahel vahiti teineteise silma sisse ja siis suudeldi jälle.

Olen ma hullumajja sattunud? küsisin endalt. Või olete ise hulluks läinud, näen viirastusi?

Asi läks minu meelest heopis hulluks siis, kui väljavisatud ametnik, noor mees, ei kobinud peksasaanud koerana alandlikult omale kohale, vaid pöördus ringi ja vahtis juhatajale väljakutsuvalt otsa, et tule sa. Ta rusikad olid hakkamas. Sheff tuli. Seadis oma rusikad ka valmis ja siis nad hakkasid keksima, tähendab poksima. Kuna teised ametnikud ka sellele minu meelest eerakordsele etteduusele vähematki tähelepanu ei pööranud, hakkasin ma päris tõsiselt kartma, et näen seda, mida tõeliselt ei ole olemas.

Tantsid tükk aega, poksisid, andsid teineteisele päris tugevaid rusikahoope. Viimaks läksid lahku. Ametnik oma laua taha, juhataja, juhataja mulle vastu, et tere. Astuge sisse. Astusin ta kabinetti. Seal ta ütles mulle:

"Ma võignen teile väikese seletuse, muidu mõtlete veel ei tea mida. Asi on väga lihtne. Et kohaneda kütte kokkuhoiust tingitud madalale õhutemperatuurile oleme kasutusele võtnud kaltumisviisi, mis meie hinge seeshoidmiseks toob esile uusi energiavarusi teistest allikatest."

"Ma nägin, et teie käisite siin energiaga päris pillavalt ümber," ütlesin veidi nõökavalt.

"Ei ole pillamine," vastas juhataja niisuguse tooniga, et tema on õige asja eest väljas ja valmis oma ametkonna au kaitsma igal viisil, kasvõi rusikatega.

Ma küsisin, jällegi pilkavalt:

"Kas poksimisele kulutatud energia ei ole töö efektiivsuse mõttes maha visatud?"

"Sugugi mitte. See on suureks panuseks tööviljakusse," vastas juhataja.

"Uus kord tuli hädapärast sisse seada," ütles ta ja hakkas siis põhjendama kõike seda, mida ma lühikese sealoleku ajal olin jõudnud näha.

"Inimesed külmetavad, üks ja teine jääb töölt ära, helistab mulle kodunt, et haige. Võibolla, et on tõepoolest tõbine, aga võib ka olla, et ei olegi haige, tahab lihtsalt kodus olla, et siin mitte lödiseda. Ja niiviisi kippus ametiasutus vägisi lonkama, mis muidugi ei ole kooskõlas valitsuse patritoolise üleskutsega. Rattad peavad maanteedel veeremа aeglasemalt, aga töötempo ei tohi langeda, see on päris selge."

"Mida teie siis selle vastu tegite?"

"Andsin eluõiguse niisugusele kaltumisviisile, mis varem oli ametiasutustes tälesti kuulmatu. Nüüd aga on meil üksteise solvamine igasuguste haavavate sõnadega mitte ainult lubatud, vaid isegi soovitatav."

"Miks?"

"Inimesed on külma käes kössis, kohmetunud, neid tuleb üles raputada. Ägestumine ja vihastamine paneb vere keema, mis külmas kohas on tervishoidlikult väga kasulik," vastas juhataja.

"Kas käsikähmlus on ka kasulik?"

"Käsitsi kokkuminek on lausa õnnistus," vastas juhataja. "See paneb inimese nii hästi vaimselt kui ka füüsiliselt põlema, nii et soojusest ei tunta siis puudust."

Ma mõtlesin: "Minule näis see väga võõrastav, et üks paarike kudrutab ametikohas töö ajal armatseda, suudlevad kõvasti, endil näod õhetamas."

"Kuum armastus on meil kehtiva üldpõhimõttega hästi kooskõlas," vastas juhataja. "Tuli armastus on olulise tähtsusega nii madala õhutemperatuuri juures."

Mina selle vastu vaidlema ei hakanud. Armastuse vastu ma ei vaidle kunagi. Ma tõin välja oma mure, mille pärast ma sinna olin tulnud. Üks pakiline küsimus nõudis lahendust. Arutasime seda edasi ja tagasi, aga jutti ma seda sel korral ei saanudki. Ma hakkasin kartma. Hirm tuli peale, kui nägin, kuidas juhataja äkki külmavärina käes võpatus. Kohe seejärel muutus ta käitumine minu suhtes, läks sõjakaks ja hakkas mulle jämedusi ütlema. Mulle ei selge, et nüüd ta katsub tüli provotseerida, käed vist külmetavad, tähendab rusikad sügelevad. Mõtlesin, et kui ma veel paar minutit siin viibin, siis läheb poksimiseks. Satun spordialale, mis mulle on tälesti võõras, nii et ma osutuksin siin väga abituks ja saamatuks. Jah, võin väga rumalasse seisukorda sattuda.

Tegin siis minekut. Kabineti uksest väljumisel hoidsin kätt nagu kaitseks selle kohapeal, kuhu ma kartsin jalahoopi langevat. See jäi siiski tulemata.

Ametiasutusest lahkumisel kuulsin, kuidas juhataja kutsus sekretäri: "Hei, sa igavene unimüts, tule silmapilk siia!"

• Huumor

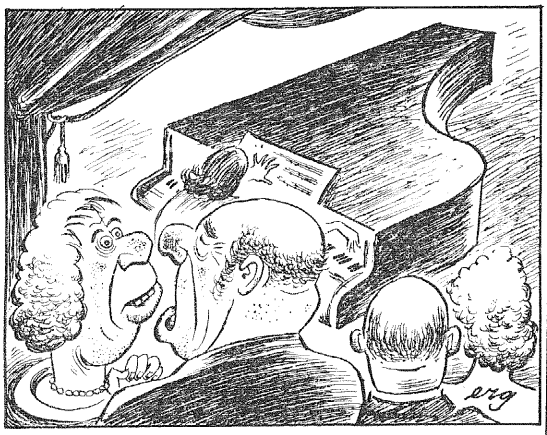
Nõukogude venelane läheb Moskvas panka ja annab seal holule 1000 rubla. Kui talle pangaraamat on välja kirjutatud, küsib venelane:

"Missuguse garantii teie annate, et mu oma raha kunagi jälle kätte saan."

"Seda raha garanteerib teile meie nõukogude valitsus," seletab ametnik.

"Aga kui see valitsus äkki kukutatakse?"

"Kas see pole siis tuhandet rublat väärt?"

— See on, kui ma ei eksi, Ludvig van Beethoven.
— Ei ole. Ta istub küll seljaga siiapoole, aga ma nägin teda enne eest ja lähedalt — Käbi Laretei.

J. Kõpu nimelise kapitali tööst

Kapitali valitsus oma koosolekul 13. veebruaril võttis vastu 1973 tegevuse aruande. Aruande järgi oli kapitalil tulusid kr. 6 061:46. Sellest oli korjanduste teel laekunud kr 5 808:55. Samal ajal oli kulusid kr 4 557:-, millest toetused ja stipendiumid moodustasid kr 3 450:-. Kapitali tulude ja kulude aruanne oli tasakaalus kr 6 061:46 ja tegevuskapitali seis oli 31.12.1973 kr 8 081:84.

Möödunud aastal lahkus surma läbi kapitali kauaaegne esimees piiskop J. O. Lauri. Lahkunud esimehe kohale valiti senine abiesimees dotsent T. Künnapas ja abiesimeheks valiti õpetaja A. Kõdar. Kapitali valitsusse kuuluvad peale ülalmainitute dr Marla Kleitsman kirjatoimetajana, R. Moorma, laekurina ja ametita liikmed on õpetaja O. Loogna, ülempreester A. Nael ja kirjanik K. Ristikivi. Uueks valitsuse liikmeks kutsuti õpetaja Endel Köpp.

Teatavasti on Johan Köpu nime kandva kapitali sihiks eesti noorte toetamine nende hariduskultuurilistes püüdlustes ja toetuste andmine otstarveteks, mis teenivad eesti omakultuuri säilitamist ning rikastamist.

Toetusi ja stipendiume jagati käesoleval aastal kr. 6 000:- suuruses järgmistele organisatsioonidele ja isikutele: eesti skautide Metsakodu, ajakiri Tulehoidja, Stockholmi Eesti Algkooli kolm kooli poolt esitatud õpilast, Eesti suvikodude Kuratoorium, Stockholmi Eesti Gümnaasium, Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut, Eesti Teaduslik Instituut ja Eesti Teaduslik Selts.

Eelmiste aastate eeskujul on otsustatud sissetulekute hankimiseks teostada korjandus kaasmaalaste hulgas. Kõik kaasmaalased, kes tahavad kaasa aidata peapiiskop Johan Köpu mälestuse elavana hoidmisele sellele eesti suurmehele omases vaimus, võivad liituda annetajatena "Johan Köpu nimelise Eesti Kapitaliga", saates oma panuse postizhiirosse nr 35 83 58 — 0.

Ühtlasi avaldame südamlikku tänu kõigile neile heldekäelistele eestlastele, kes oma annetustega on toetanud kapitali tema senises tegevuses.

"Leegionärid" ilmus Ameerika-versioonis

Rootsi kirjaniku Per Olov Enquisti Baltlaste väljaandmist a. 1946 kirjeldav (ja osalt väljaandjaid vabandav) romaan "Leegionärid" on nüüd ilmunud ka inglise keeles USA-s. Tõlkijaks on Alan Blair ja kirjastajaks Delacorte Press New Yorgis. Raamatu ingliskeelne pealkiri on "The Legionnaires".

Raamatut arvustas 6. jaanuaril oma raamatuterevüüs The New York Times, kes nimetab väljaandmist skandaaliks, mis vapustas rootsi poliitikat. Märgitakse, et kirjanik on püüdnud dokumentaalsust saavutada politikute küsitlustega, reisidega Riiga ja nõuküsimusega Mao Tse-Tungilt (!).

USA-arvustaja leiab, et Enquist vaatamata oma marksistlikule ideoloogiale läheb raamatus küllaltki kaugele, kuid lõpuks paistab ideoloogia siiski võitvat. Ta konstateerib, et asüülõigust "ei olnud võimalik kohaldada", pealegi ei olevat baltlasi, kes pärast näljastriki, enesevigastamisi välja anti, tabanud mingi "paha saatus".

Venelased võtnud nad hästi vastu **ja karistanud neist ainult 30-et, kirjaniku arvates "sõjaroimade pärast", mööndes aga sama ise, et tema järeldused ei oma mingit tõendi väärtust, kuna puudus võimalus andmeid täpsemalt kontrollida.**

Kuid kui andmed oli võltsitud, siis olid need osavalt võltsitud. Selle Enquisti arvamisele lisab New York Timesi arvustaja iroonilliselt: "Täpselt nii, mu armas Watson" — Watson on Sherlock Holmesi lugedes detektiivi pisut lihtsameelne abiline, kes alati teeb valejäreldusi. Ka Enquist on arvustaja arvates lihtsameelne Watson. . .

Mindszneti vabastati

VATIKAN (EPL) — Paavst Paulus on vabastanud kardinal Mindszneti Ungari kirikupea kohalt.

81-aastane primas elab paregu Austrias, kuhu ta pääses pärast ameerikliaste kokkulepet Kadariga ja pärast aastatepikkust asüüli USA-saatkonnas Budapestis. Kõigele vaatamata oli tal kuni senini Ungari kirikupea seisund. Tema vabastamisega on koht täidetud esialgul apostoolse administraatoriga, kelleks nimetati piiskop Lazio Lekai. Mindszenty kõrvaldamine avab Vatikanile võimalused paremateks suheteks Budagesti kommunistliku rezhiimiga.

Ühe skulptori elutöö

Rootsi Eestlaste Esinduse Kultuurauhinna tänavune laureaat Ernst Jõesaar saab tuleval aastal 70 aastat vanaks. Eeloleval sügisel ilmub Välis-Eesti kirjatusel esmakordselt eksiilis reproduktsioonide kogu, mis on pühendatud ühe eesti skulptori elutööle. Varem on teatavasti ilmunud kunstiraamatuid ja mappe Eduard Wiiralti ja Kristjan Raua loomingust ning mõningaid teoseid ja katalooge teistest maalijaist ja graafikuist, mis kannavad rahvusvahelise esituse iseloomu. Ernst Jõesaare teoste ülevaade eesti ja inglise keeles, kus loomingulist teekonda vaatleb kunstiajaloolane Eevi End, sisaldab sadakond reproduktsiooni. Raamat kannab pealkirja "Skulptuure, maale, joonistusi". Seal on edasi antud ka töid, mille saatus kunstnikule endalegi teadmatu, kuid millest fotod säilinud. Ühenduses nende aktuaalsete sündmustega ajasime kunstnikuga juttu ja esitasime mõningaid küsimusi.

"Olen sattunud minule antud kunstiauhinna ja minu tööde kohta ilmuva raamatu tõttu ebamugavalt avalikkuse rambivalgusse, mis minule õieti pole kunti mööda — minu iseloomu arvestades. On olemas traditsioone, mis pole vajalikud või on isegi segavad. Puudusin oma tööde ülevaatenäitusel, sest kujutava kunstniku isiklik kohalolek ei ole tarvilik.

Kujutava kunstiga tegelejad tavaliselt palju sõnu ei tee, sest nad kas joonistavad, maalivad või modelleerivad. Sõnategemine, eriti oma tööde puhul — on kahtlane, halvemal juhul nähtub, et selle taga palju ei ole. Töö räägigu ise, ja kui see midagi ei ütle arusaajale kunstipublikule, pole seda tarviski.

Kunstiauhinda läksin muidugi vastu võtma ja oma isikunäitust korraldama. Ja kui tarvilik, eks siis räägin veidi ka enesest.

Sündisin Eestis 1905 Konguta vallas Tartumaal põllumehe pojana. Isa oli väljaõppelt peentislerpuunikerdaja, kes talvel vabal ajal valmistas igasuguseid mööbelid, neid ise kavandades ja nende juurde kuuluvaid ornamentaalseid osi oma joonistuste järgi puusse voolides. Ka mina joonistasin enne kui kirjutama õppisin igasugusele mõeldavale pinnale. See huvi jatkus ka koolijajal ja kippus koguni takistama õppimist.

Õppisin üheaegselt Tartu Õhtugümnaasiumis, mille lõpetasin 1927, ja kunstikoolis "Pallas" skulptuuri osakonnas. Pärast kaitseväe-teenistust lõpetasin "Pallase" skulptorina ja joonistusõpetajana 1933.

Õppetöö 'Pallase" skulptuuriosakonnas oli küllaltki omapärane. See oli nii-öelda kollektiivne iseõppimine, kus ka õpetaja (prof. A. Starkopf) kaasa töötas. Prof. Starkopfi üldtuntud pedagoogiliseks teeneks oli see, et ta kedagi ei õpetanud — aga ta ei ole ka kedagi ära rikkunud.

Õppetöös olid eeskujuks ja "vedajateks" paar väga andekat kaasõpilast, varemini Wiiralt ja Sannamees, minu ajal Hirv, Verhoustiskaja ja Vomm. Nii olid alati värsked õppejõud-eeskujud käepärast. Strakopfi kunstilisest isikupärasest töölaadist palju võtta ei olnud, või kui siis — teda ainult kopeerides.

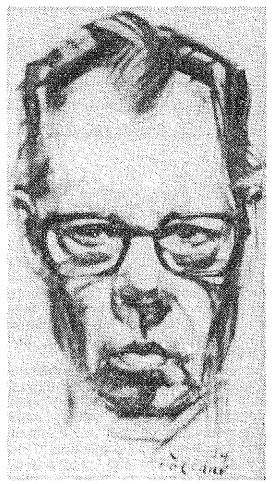
Õige hädatarviliku kipsivalamise tehnika skulptuurile saime alles 1927, kui Sannamees Dresdenist tagasi tuli. Samuti oli osaliselt puudulik joonistusõpetajate ettevalmistus, mille tõttu pidi hiljem ümber-ja juurde õppima.

Väike osa lõpetas kooli. Veel väiksem osa jäi kunstielus püsima, ülejäänud osa õppis ka joonistusõpetajateks või muutus kunstitaipajaks publikuks.

Tegutsesin joonistusõpetajana 1934-1936. Sai selgeks ja minule vastuvõtmatuks õpetajakutse kõrvalteenistusena takistav mõju aeganõudvale ja kulukale skulptoritööle. Vabakunstnikuna oli see töö raske, kui pole raha ega nime. Kergenduseks olid mõned õnnestunud kalmistumonomendid, mis tol ajal kombeks olid ja hiljem jätkus tellijaid. Põnevad olid märgusõna all korraldatud võistlused suurtele monumentidele ja tähtsamatele hoonetele skulptuuride saamiseks. Siin võis ainult esitatud kavand arvesse tulla, autori teadmatuks jäädes.

Sel teel oli mul tee lahti, ja nagu selgus, oli ka edu. Tol ajal tulin sellistel võistlustel esimesele või teisele kohale — korra isegi mõlematele. Kohaletulekule järgnes tellimine.

Erandiks oli Tallinna Kunsthoonele skulptuuride saamiseks korraldatud võistlus, kus tulin esimesele kohale. Tellimise sai aga Raudsepp (II koht). Kinnise ümbrikuga märgusõna avamisel selgus I koha autor, siis kas arvati mind liig nooreks seda ülesannet täitma või mingil muul põhjusel, seda ma ei tea. Erilist kibedust ma seepärast pole tundnud, veel vähem praegu. Kindel on, et ma seda ülesannet halvemini poleks täitnud ja samaväärselt teha, poleks olnud mingi saavutus.

Ernst Jõesaar: Autoportree (süsi)

Tulid rasked okupatsioonide ajad. Niisugustel aegadel tulevad inimestel sabad ja sarved nähtavale. Isiklikku kadedust ja vaenu ölendati poliitilisel pinnal ja nii jäid paljud väärtuslikud inimesed "rataste vahele", halvemal juhul vabastati elust.

Paljudele välja sattunud "valmuinimestele" on see olnud nagu hane selga vesi. Siin vabaduses on tekkinud "pulmapillimehi", s.t. salongikommuniste, tuulelippe ja muid horisontaalselt ja vertikaalselt sahkerdajaid. Siin turistitajad kodumaale, ettekäändel külastada isa või ema, keilel önne oli mitte surra Siberis, vangipõlve üle elada või koguni sellest pääseda, jätku tagasi tulles oma elamused perekonna teada ja ärgu muutugu säälsete võimude propagandistideks organisatsioonides. Peaks siiski olema natuke sündsusetunnet ja respekti Siberis süütult hukkunud inimeste vastu.

Sellistelt inimestelt peaks asüüliõigus ära võetama, sest nad on ainult viletsad emigrandid ja mitte poliitilised põgenikud. Halvem on, et siin — nüüd — katsutakse selliste inimeste tegevust õigustada, et nad häbenemata võiksid sigadusi teha. Ei. Seisus kohustab!

Vaimuinimene ei tohi olla kutseidioot, kes ükskõik mis vahendit tarvitab et kuulsaks saada — kasvõi üle laiba astudes. Need inimesed ja taolised tulevad alles siis arusaamisele, kui neil jälle käed selja taha käsutatakse.

Olin skulptuuriõpetajaks "Pallases" 1940-1941 esimese Vene okupatsiooni ajal. Sain praktiliselt kogeda seda suurt vabadusest vabastamist. Ka Saksa okupatsioon polnud parem. Mõlema okupatsiooni kunstinõue oli, et kunstnikud muutuksid parteiprogrammi illustraatoreiks.

Niisiis oli suurim õnn vabadust valida ja 1944 Rootsi asuda. Et inimese moodi elada ja kuidagi omal alal töötada, siis valisin esialgu skulptuurile ligilähedase tegevuse kiviraiujuna Palmi kivitööstuses. Et see muutus füüsiliselt ülejõukäivaks, valisin konservaatori töö Riiklikus Loodusteaduse Muuseumis, olles esialgu arhiivitöölisena, hiljem ametnikuna konservaatori ülesannetes.

Modelleerisin muuseumile 33 vaala ja hiljem loomi suuruses kaamelist orvani. Moodne termoplastika loomade monteerimisel on samasugune nagu hariliku skulptuuri ülesehitusel, erinedes selle poolest, et kipsfiguur on enam-vähem anatoomiline preparaat, nahaga kaetud, kus kunstiga tavalises mõttes palju tegemist ei ole.

Oma kutsetegevust sain harrastada ainult peale tööd, õhtul ja hilisööl, mil tavaliselt magatakse. Et taluda niisugust ametit rahateenimiseks, mis võimaldas hiljem kodus skulptuuritegemist, tekkis muuseumis joonistuste sari "Surnud lindude ja loomade maja" (NRM), vähem loomalistest, seda rohkem selgroolistest ja selgrootutest inimestest. Neist on mõned näited ilmuvas raamatus reproduteeritud. Aastatel 19711/72 töötasin konservaatorina G.Vasa muuseumis. Sealne tegevus seisnes G.Vasa laeva skulptuuride, hiljem Vadstena lossi portaalfiguuride restaureerimises.

Nüüd on skulptuuriliseks tegevuseks tee lahti hauani," ütleb Ernst Jõesaar.

V.P.

Kaks hiirepoega näevad esimest korda nahkhiirt.

— Kui ma suureks saan, siis lähen ka mina lennuväkke, ütleb üks nendest.

Ernst Maailmast

44 KORDA ON ABIELUS olnud Belgradi lähedal ühes külas elunev 83-aastane Bata Dadovan. Ta otsib nüüd naist, et abielluda 45-ndat korda. Jugoslaavia ajalehtede teatel ta saab kirju üle maa naistelt alates 18. eluaastast, kes tahavad kuulsa abiellujaga abielluda. Bata pandi esmakordselt paari vanemate poolt, kui ta oli 12-aastane ühe 15-aastase tüdrukuga. Kui pulmaööl Bata nägi mõrsjat eevaülikonnas, oli ta niivõrd kohkunud, et põgenenud metsa. Abielu lahutati. 15- aastaselt võttis ta teise naise, kuid kuna see meest pettis, siis abielu lahutati. Bata on jutustanud, et tema kõige armsam naine oli nr. 16-es, kuid see suri õige varsti.

ESIKOHAL MAAILMAS on abortide rohkuselt Venemaa. Iga 1000 sünni kohta tuleb seal 2355 aborti. Abortide peamiseks põhjuseks on korterikitsikus.

UNO-le ANNETAS Rockefellerit perekond omal ajal viis aakrit maad Manhattanil East Riveri ääres, kus praegu asuvad UNO peahooned. Rockefellerid on ka muudeks otstarveteks suuri annetusi teinud. Kuid maa kinkimisega UNO-le tegid Rockefellerid ühtlasi ka head äri. UNO ümbruskonda jäänud Rockefelleri maa hind hakkas varsti suurel määral tõusma, nõnda, et sealsete kruntide hinnatõus võrdub juba UNO-le annetatud maa tookordsele väärtusele.

†

Kallist tädi

Katarina Pella't

Sünd. Kurkses
Surn. 8. 3. 1974 Kumlas

mälestavad

AXEL
ALMA
JOHANNES

– – –

Sul kaugelt paistab taevarand
Mis koduks Sulle saab,
Kust Isa, Ema, Õde Sulle käe sirutab.

– – –

Matusetalitus toimub Kumla kirikus 15. märtsil kl. 13.30

†

Armast

Leo Tiganik'u

mälestab vaikses leinas

WALTER KOPPEL
perekonnaga

†

Armast auvil!

Kallistrat Liik'i

Surn. 23. 2. 1974 Austraalias
mälestab sügavas leinas

KORP! FRAT. TARTUENSIS

†

Armast onutütart

Hilda Rätsep'at

mälestavad leinas

HEINART SUMBERG
perekonnaga
OSVALD SUMBERG
perekonnaga

Armast abikaasat ja isa

Voldemar Randviir'i

mälestavad tema I surmaaastapäeval 12. märtsil

ASTRA
AVA, KATRIN ja TIINA

Vietnami uusi relvi

WASHINGTON – USA valitsuse ringkondadest saadud andmeil kavatseb Nixoni administratsioon taotleda käesoleva eelarveaasta jooksul Lõuna-Vietnamile täiendavat abi uute relvasaadetiste näol.

Seni ei ole veel otsusele jõutud kui suurel määral abi anda ja milliseid relvi Lõuna-Vietnamisse saata. USA saadik Saigonis Graham A. Martin nõuab Lõuna-Lõuna-Vietnamile kõige moodsamate relvade saatmist, kuid Pentagonis on mõjuvad ringkonnad kuuldavasti sellistele saadetistele vastu.

†

Juhan Kuben

1907 – 1974

Sügavas leinas

MARIE JAKOBSEN
sünd. Kuben

†

Armast sõpra

Albert Pihlak'ut

mälestavad kurbuses perekonnad

ARVO END
ELMAR PETTAI
REIN RAAG
RUDOLF SCHMUUL

†

Head sõpra

Voldemar Puhm'i

mälestab kurbuses

PEREKOND KLESTY

Meie sügavaim tänu kõigile, kes minu armsa abikaasa ja meie hea isa

Villem Napp'i

matusetalitusest osa võtsid ja tema viimset rahupaika pärgade ja lilledega kaunistasid. Eriline tänu Eesti Üliõpilaste Seltsi vendadele Göteborgis ning EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi koguduse õpetajale, juhatusele ja nõukogule.

MAGDA
LAPSED

Kohalik elu

STOCKHOLM
Kultuuridebatt

Esinduse naisring korraldab neljapäeval, 14. märtsil kell 18 kultuuridebati Eesti Majas. Teemaks "Milleks veel eesti kultuuri". Kõik teretulemast.

GÖTEBORG
E. Maja Klubi koosolek

Eesti Maja Klubi korraline aasta peakoosolek leiab aset pühapäeval, 24. märtsil kell 14 Eesti Majas (mitte 17. märt sil nagu varem teatatud) varem teatavakstehtud päevakorrag a.

BORÅS

Pensionäride koosolek

Boråsi Eesti Pensionäride Ühingu korraline aasta peakoosolek toimub 24. märtsil kl. 15 Moderata Samlingspartieti ruumes Skolgatan 21. Päevakorras koosoleku avamine ja rakendamine, 1973 tegevuse ja rahaline aruanne, 1974 liikmemaksu määramine, 1974 tegevuskava ja rahaline eelarve, valimised põhikirja järele ja läbirääkimised. Pärast koosolekut kohvilaud. Hr. Mertsina näitab filmi ühingu siseelust ja tegevusest.

Juhatus palub kõiki liikmeid peakoosolekust osa võtta, kõik on teretulnud.

HALMSTAD
Peakoosolek

Halmstadi Eesti Seltsi korraline aasta peakoosolek toimub kohvikus "Tre Hjärtan" pühapäeval, 17. märtsil kell 15 järgneva päevakorraga.

Koosoleku rakendamine, 1973/74 aruanne, liikmemaksu määramine 1974/75 aastaks, 1974/75 eelarve, valimised põhikirja järgi, Halmstadi Eesti Täienduskooli küsimus, läbirääkimised.

Juhul kui määratud kellaajaks 1/3 seltsi liikmete arvust kohale ei ole ilmunud, peetakse koosolek üks tund hiljem kokkutulnud liikmete arvule vaatamata.

Pärast koosolekut kohv seltsi poolt. Juhatus loodab liikmete rohkearvulist osavõttu peakoosolekust.

– – –

Sakslane vangiks

WIIN (EPL) – Tshehhoslovakkia KGB vangistas läänesaksa korrespondendi Werner Gegenbachi, 61. Prahas.

Läänesakslane, kes töötas mitmetele saksa ajalehtedele, viidi ära oma hotellitoast. Mitteametlikult on kuulda olnud, et kommunistlikud võimud ei ole rahul tema artiklitega.

– – –

Reeth (n-na Pikas) ja Manfred Hartmanil sündis Bremenis Saksamaal kolmanda lapsena tütar.

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegängelsebyrå
Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:
Eestikombelised matusetalitused

Ööpäevane valvekord

Läti poeet suri vangla haiglas

NEW YORK (VES) – 23. detsembril on Lätis surnud kirjanikuna ja prantsuse kirjanduse tõlkijana tuntud Maija Silmale, sündinud 1924. Kadunu arreteeriti Vene KGB poolt 1949 seepärast, et ta oli tõlkinud keelatud prantsuse kirjandust. Kodumaale tagasi pääses ta orjalaagreist 1958. Tal võimaldus töö prantsuse kirjanduse tõlgina ning liikmekspääs ka kirjanike liitu.

1971 arreteeriti kadunu uuesti põhjusel, et ta esines Lidija Doronina protsessis kaitse tunnistajana. L. Doroninat süüdistati "Samizdati" materjalide omamises. Eelmise vangistuse tõttu raskelt haigena palgutati M. Silmale vangla haiglasse, kus varsti edasi viidi psühhiaatrilisse hospitali. Seal oli ta 3 kuud, mille järele vabastati haiguse tõttu. Tema vastu ei esitanud võimud ühtegi süüdistust, kuid ta nimi kadus avalikkusest, sest kadunu ei alistunud oma seisukohtades kuni surmani.

– – –

Kolm . . .

Algus lk 1

jatele jagati kümmekond stipendiumit 1500 dollari ulatuses kokku, kusjuures noor pianist Liitoja sai tervelt kuus stipendiumit. Auhindade väljajagamisele järgnes Aasta Willmanni esinemine n.n. "ühememe-teatriga".

– – –

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude loal pääses Ameerikasse isa külastama Lembit Voldemar Reimann, poja juurde Martin Reinsalu ja sugulase juurde Vaike Silmato.

Austraalias külastasid venda Ilmar ja Ilse Lindpere ning sugulast Elvi Sedrik.

– – –

Baltikumi teadlased Chicagosse

Vastavalt lõplikele informatsioonidele toimub neljas Balti Teaduste Konverents käesoleva aasta maikuus, 16.–19. maini, Illinoisi ülikooli juures Chicagos.

Konverentsi korraldajaks on nagu esimesel kolmelgi korral The Association for the Advancement of Baltic Studies, mille presidendiks käesoleval aastal on leedu teadlane prof. Rimyydas P. Shilbajoris Ohio riiklikust ülikoolist, kuna eesti osas kuulub juhatusse prof. Ilse Lehiste, samuti Ohio riiklikust ülikoolist.

Konverentsist osavõtuks saabusid kutsed ka kümnekonnale eesti teadlasele Rootsis juba möödunud aasta sügisel. Neist olevat 3–4 kuuldavasti ka esinemiseks soovi avaldanud, saates sisse ka vastavate ettekannete teemad ja lühikokkuvõtted. Neil põivil on konverentsi ajaloo-toimkonna poolt saabunud juba esimesi aktsepteeringuid. Teiste hulgas teatati Stockholmis elunevale õigusajaloolasele dr. iur. Ilmar Arensile, et teda kutsutakse esinema ettekandega teemal: "Unwissenschaftliche ErniedrigungstendenZen einiger mittelalterlichen Begriffe in der sowjettestnischen Geschichtsforschung"/Ebateaduslikest madaldamis-, resp proletariseerimistendentsidest nõuk.-EEsti ajaloouurimises keskaja osas/.

Orjabörs

LONDON – 500.000 orja on veel Aasias ja Aafrikas, teatab Londonis asuv Anti-Slavery society. Rõhuv osa nendest orjadest asub araabia maades.

Selle organisatsiooni teatel makseti Lähis-Idas meesorjast 5 aastat tagasi keskmiselt 125 dollarit, nüüd aga juba üle 1000 dollari 1968. a. maksis noor ja kena tüdruk 700, praegu aga 12.200–15.000 UN-i 1956 ostsus orjuse likvideerimiseks on rikutud kõige enam sheigirlikides. Suur osa orjadest on Aafrika neegrid. Londoni ühing Nõukogude Vene sunnitöö- ja orjalaagrite küsimustega ei tegele.

– – –

Helilooja lubadused

Kodumaal seletas okupatsiooni rakemis oleva Eesti Helilooajate Liidu juhatuse sekretär Boris Kõrver Sovjetskaja Estoniale antud intervjuus, et "vabariigi komponistid näevad oma peamist ülesannet selles, et edukalt arendada nõukogude muusika traditsioone, täiendada meisterlikkust ja tungida oma otsinguil sügavale nõukogude rahva progressiivse edasiliikumise nähtustesse kommunismi ehitamisel."

– – –

"Ma ei ole loobunud"

VIIN – Kardinal Mindszenty väitis, et ta pole loobunud Ungari kirikujuhi kohast ja astus avaliku konflikti paavstiga, kes teatas tema vabastamisest.

Kardinal, kes tuleval kuul saab 83 aastaseks, oli 8 aastat kommunistide vangistuses ja elas 15 aastat Budapestis USA saatkonnas. Minszenty on tuntud kommunismivastane ja tema vabastamist peetakse paavst Paul IV uueks idapoliitikaks.

– – –

Moskva telefoniraamat

MOSKVA (ME) – Moskvas ilmus hiljuti trükist telefoniraamat Moskva linna kohta. Viimane selletaoline väljaanne ilmus 15 aastat tagasi (!). Moskvas on kogusummas 950.000 telefoni, kuid telefoniraamatut trükiti ainult 50.000-des eksemplaris.

Raamatu hinnaks on umbes 90 krooni (ametliku vahetuskursi järele). Nõukogude telefoniraamatu omapäraks on, et sealt puuduvad kõik valitsusasutused, haiglad, ärilised ettevõtted ja muud taolised.

Kes soovib ka nende telefoninumbreid saada, peab ostma teise, varem ilmunud väljaande, mis maksab samuti 90 krooni.

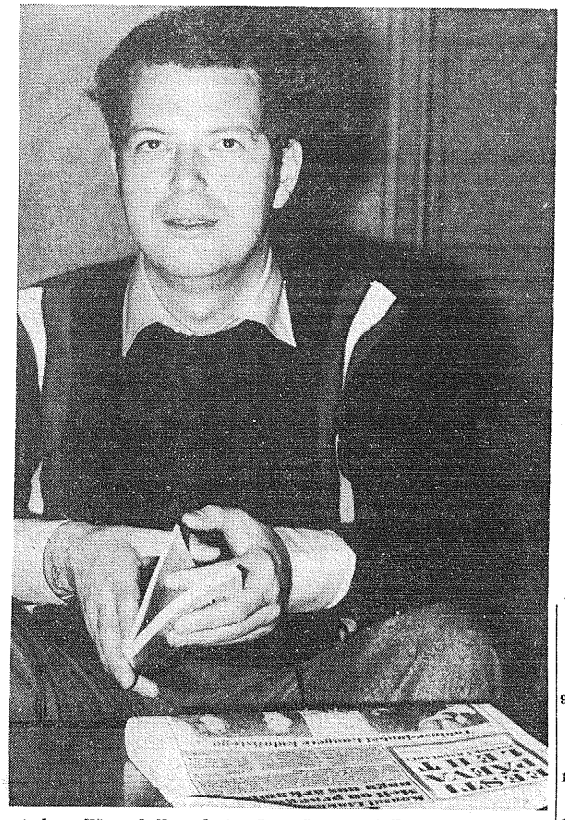
Kui keegi soovib Moskva avalikust telefoniputkast, näiteks helistada Leningradi, siis tuleb valida kõigepealt number 8, seejärele soovitud number (7-kohaline) ning edasi valida veel telefoniputka telefoni number. Ameerika pressimees, kes sellest kirjutab, ütleb, et sel teel Leningradiga ühendust saada on võimalused 50:50 vastu. "Kuid kõigi maade proletaarlastel pole sellega ka midagi kaotada – peale vahetusraha."

Üksik daam vajab
naistoakaaslast
Ektorpis. Tel. 716 30 99

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Andres Küng, kelle sulest mõne päeva eest ilmus uus raamat "Sverige, Sverige, fosterland", mis käsitleb vähemusi siinses ühiskonnas, viibis Eesti Päevalehe toimetuses, kui tuli teade, et talle on määratud tänavune Eesti Komitee auhind. (EPL-foto Tarmo Sepp)

Andres Küngile Eesti Komitee AUHIND

Eesti Komitee juhatus otsustas Komitee käesoleva aasta auhinna 3000 krooni suuruses anda noorele ajakirjanikule ja publitsistide Andres Küngile, kes Eesti küsimust on ulatuslikult viinud rahvusvahelisele foorumile oma raamatutega ja kirjutistega. Mööduvad aastal sai sama auhinna Bernard Kangro kui eesti ilukirjanduse esmaseid eestvõitlejaid.

Komitee auhinna määramise motiivides öeldakse järgmist: Andres Küng, autor ja ajakirjanik on kahtlemata kõige teenekam ja menukam Eesti probleemide tutvustaja avalikkusele.

Paljudes ajalehe-artiklites, eriti aga oma seni rootsi-, saksa-, islandi- ja eesti keeles ilmunud vastavas raamatus on ta tähelpandava oskusega käsitlenud eestkätt kaasaegseid probleeme, selle kõrval heitnud aga ka pilke nii minevikku kui tulevikku.

Käesolev Küngi raamat on kirjutatud elavalt ning see tugineb materjaliga põhjalikule tutvunemisele. Küngi kirjutistele ongi iseloomustavaks asjalik stiil ning et ta kirjutab ainult asjadest mida ta hästi tunneb.

Andres Küngi Eesti raamatule, samuti kui tema muule selleainelisele publitsistlikule tegevusele, ei ole kõrvutada midagi samaväärset Eesti probleeme maailma avalikkusele tutvustava kirjanduse hulgas.

Auhind antakse Andres Küngile üle Eesti Komitee Asemikekogu ja Komitee 30. aastapäeva pidulikul koosviibimisel laupäeval 30. märtsil Stokholmis Eesti Majas.

Soome ei JULGE

HELSINGI (EPL) — Soome kirjastus "Tammi" on loobunud Nobeli laureaadi Solzhenitsöni teose "Gulag-arhipelaagi" väljaandmisest soome keeles, kuna kirjastuse arvates on raamat muutunud poliitiliseks küsimuseks ja seega ei ole selle väljaandmine Soome riiklikes huvides. Raamat on aga müügil rootsi ja teistes keeltes Soomes.

Soomekeelse tõlke annab välja üks suurem kirjastus Rootsis.

TV Fredag

Skol-TV:
9.00—9.25 Matinéteater: "Kommer hem och är snäll" av Lars Ahlin. Färg. Medverk: Anita Björk, Keve Hjelm. Berättare: Lars Ahlin. Högstadiet och gymnasiet.
10.10 Fri dramatik, åk 7--9. 1. Tjejer är krångliga. Högstadiet.
Förskoleprogram:
10.30—10.55 Lek och lär om — bostaden. Färg.
Skol-TV:
12.00 Klotet 13. Färg. Lågstadiet.
12.20—12.40 I Australien, åk 6. Mellanstadiet.
12.45—13.05 Appell och dokument, åk 1—3. 3. Att registrera verkligheten. Gymnasiet.
13.10—13.30 Att bygga från grunden. 6. Vägar. Gymnasiet.
Förskoleprogram:
14.30—14.55 Lek och lär om — bostaden. Färg.
16.30—17.00 Halvfem: Ett sån't djur . . . Färg.
17.25 Tapahtumia. Aktuellt magasin för finskspråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Till häst: Travarbete. Färg.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Första kulan dödar — amerikansk västern från 1956. Regi: Russell Rouse.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 I blickpunkten — utrikespolitiskt magasin. Färg.
22.05—23.05 Med Zizi Jeanmaire på Casino de Paris. Färg.

TELEVISION 2

17.00 En saga från havet. Färg. Textat.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 På tillväxt. En novell av Pär Rådström, ritad och berättad av Stig Claesson, "Slas".
17.45 Familjen reser bort — tecknad film. Färg.
18.00 Naturfrågan. Färg. Tvekamp mellan naturkännare. Tävlingen leds av lundaprofessorerna Carl H Lindroth och Staffan Ulfstrand.
18.30 Kejsarens spion. Färg. 9. Det försvunna sändebudet.
I rollerna: Jacques Fabbri, Andrée Boucher, Roger Carel, William Sabatier, Howard Vernon och Pierre Hatet.
19.20 Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt, Allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Benny Hill. Färg. Underhållning med den engelska komikern Benny Hill och sånggruppen The Ladybirds m fl.
20.45 Donkosacker. Färg. Den berömda ryska kören sjunger i Odense kyrka i Danmark.
21.00 Mitt i London. Färg. Ett porträtt av Soho, stadsdelen som lever sitt eget liv.
21.50 TV-nytt, väder.
21.55—22.40 Kvällsöppet — Birgitta Sandstedt och Åke Wilhelmsson. lördag.

Motiivinäitus "TALLINN"

Ölimaale, graafikat, joonistusi.

Esinevad kunstnikud M. Bormeister, R. Kaljo, Silvia Aulio-Linhares, E. Lehis, H. Tannberg, A. Sivadi, R. Uutma jt.

Näitus kestab kuni 15. märtsini

VÄLIS-EESTI GALERII
Lilla Nygatan 8, Stockholm
T-peatus Gamla Stan
Tel. 08/11 50 40, 11 50 60

Meddelande från
ELRANSONERINGSNÄMNDEN

Elektrikeelud kehtetustatud

Olukord elektriga varustamise alal on veelgi paranenud. Seetõttu otsustas Elransoneringsnämnden 7. märtsil koheselt kehtetustada kõik järelolevad elektrikeelud.

Kuni kevaidse sulani on elektrijõuga varustamine täiesti kindlustatud. Elransoneringsnämnden aga jälgib arengut ning säilitab teatud valmisolekut eeloleva sügiseni ja talveni.

Elransoneringsnämnden tänab kõiki niivõrd hea säästmise eest.

STATENS ELRANSONERINGSNÄMND

MISOMEX AB VAJAB:

Kontoristi
Telefonisti
Kontrollijat lattu
Freesijat
Puurijat
Rauatreialit
Meestöölist kergemateks tööülesanneteks

Täiendavat informatsiooni annab M. Erilane — tel. 08/88 03 50. Kirjalikud sooviavaldused saata aadressil: Misomex AB, Box 670, 126 06 Hägersten 6.